Ազգ
Azg
armenian daily
20 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2003 ՇԱԲԱԹ N170 (2855)

Թբիլիսին չի կարող վճարել Հայաստանի պարտքը

ՄԱՀ-ը հեռանում է Վրաստանից, փոխարինելու է գալիս ֆինանսական ճգնաժամը

ԹԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ,
Թբիլիսի

Միջազգային արժութային հիմնադրամը (ՄԱՀ) ժամանակավորապես դադարեցրել է Վրաստանի հետ համագործակցությունը, ինչի հետեւանքով Թբիլիսին ի վիճակի չէ վճարել իր արտաքին, այդ թվում Հայաստանին ունեցած պարտքը:

Վրաստանի ֆինանսների նախարարության արտաքին պարտքերի վարչության պատասխանատու Գեորգի Բերիձվիլին **«Ազգի»** հետ զրույցում ասաց, որ երկրի ընդհանուր արտաքին պարտքը 1,7 մլրդ դոլարի սահմաններում է, որից 19,6 մլն-ը՝ Հայաստանին:

19,6 մլն-ից 11,8 մլն-ը, ըստ երկկողմ համաձայնության, Վրաստանը պետք է վճարի մինչեւ 2021թ., իսկ մնացած 7,8 մլն-ը՝ մինչեւ 2005 թ. համամասնորեն: Հուլիսին Վրաստանը հայկական կողմին նամակով տեղեկացրել է, որ ի վիճակի չէ վճարել 2003 թ. համար նախատեսված մոտ 2 մլն դոլարը, քանի դեռ Թբիլիսին չի կարգավորել հարաբերությունները ՄԱՀ-ի հետ, ասաց Բերիձվիլին:

Տես ➧ էջ 3

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 21

Գարեգին Բ Ամենայն հայոց կաթողիկոսի օրհնության խոսքը Հայաստանի Անկախության օրվա առիթով

Հայաստանի Հանրապետության Անկախության օրվա պանծալի խորհրդով շնորհավորում եւ Մայր աթոռ Սուրբ էջմիածնից Հայրապետական Մեր օրհնությունն ենք բերում ի սփյուռս աշխարհի համայն մեր ժողովրդին:

Սիրելի ժողովուրդ հայոց, Բարձրյալի ողորմությամբ խաղաղ երկնքի ներքո տոնում ենք հայրենի մեր պետականության վերականգնման տասներկուերորդ տարեդարձը: Այսօր օրհնում ենք սեպտեմբեր 21-ի այն ավետաբեր օրը, երբ մեր ժողովուրդը միասնաբար ընտրեց ազատ ապրելու իր իրավունքը:

Արդարեւ, ազատ է մեր Հայրենիքը հայրենյաց սուրբ արժեքներով ապրելու, իր վաղվա նոր օրը կառուցելու, ազատ է՝ աշխարհասփյուռ իր զավակներին հայրենի տան հարկի ներքո խնդությամբ ընդունելու, ազատ է՝ իր ստեղծագործ ոգու արգասիքները բերելու ժողովուրդների ու պետությունների բարեկամությանն ու համագործակցությանը: Հավատարիմ մնանք մեր ընտրությանը, լինենք աստվածապարգեւ մեր երկրի տերն ու բարի տնտեսը եւ մեր գործերով, մեր սիրով ու նվիրումով արդյունավորենք նրա ամեն օրը:

Փառք Հայաստանի ազատությանը իրենց կյանքը նվիրաբերած հայորդիներին:

Փառք ազատ Հայաստանի նոր կյանքը կառուցող աշխարհասփյուռ մեր ժողովրդին:

Իջման Սուրբ սեղանի առջեւ աղոթում ենք Բարձրյալին, որ Իր Ամենախնամ Սուրբ Աջի հովանու ներքո միշտ խաղաղ պահի մեր Հայրենիքը եւ առաջնորդի դեպի շինություն ու բարօրություն:

Շնորհք Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի եղիցին ընդ մեզ եւ ընդ ամենեսեան. ամեն:

Գլխավոր արդյունքը միասնական տնտեսական տարածքի ստեղծումն էր

Իսկ ադրբեջանցիները դարձյալ խոսում են «գրավված տարածքների» մասին

ԱՐԱ ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ,
Յալթա-Երեւան

ԱՊՀ անդամ պետությունների ղեկավարների հանդիպումը Յալթայում սպասվածից շուտ ավարտվեց: Սակայն ինչպես նշեց գաղաթաժողովին հաջորդած մամուլի ասուլիսի ժամանակ Ուկրաինայի նախագահ Լեոնիդ Կուչման, դա չի նշանակում, որ նախագահներն ասելիք չունեն: Ընդհակառակը, նա տեղեկացրեց, որ բոլոր հարցերի շուրջ պայմանավորվածություն է ձեռք բերվել, որն արդյունք էր Քիշնեւի, Կիեւի եւ Սանկտ Պետերբուրգի գագաթաժողովներում սկիզբ առած գործընթացի: Այնուհետեւ Ուկրաինայի նախագահը թվարկեց այն որոշումներն ու պայմանագրերը, որոնք ստորագրվել են: Անկասկած, դրանցից գլխավորը մինչեւ 2010 թ. ԱՊՀ 4 խոշոր պետությունների՝ Ռուսաստանի, Ուկրաինայի, Բելառուսի եւ Ղազախստանի միասնական տնտեսական տարածքի ստեղծման պայմանագիրն էր: Պայմանագրեր են ստորագրվել վառելիքաէներգետիկ, ագրոարդյունաբերական, տրանսպորտային հարցերում համագործակցության, ԱՊՀ արդյունավետության բարձրացման ուղղությամբ: Որոշվել են նաեւ Մեծ հայրենականի հաղթանակի 60-ամյակի տոնը համատեղ նշելու միջոցառումները: ԱՊՀ տարածքում կնշվի նաեւ Չեռնոբիլի զոհերի հիշատակի օրը:

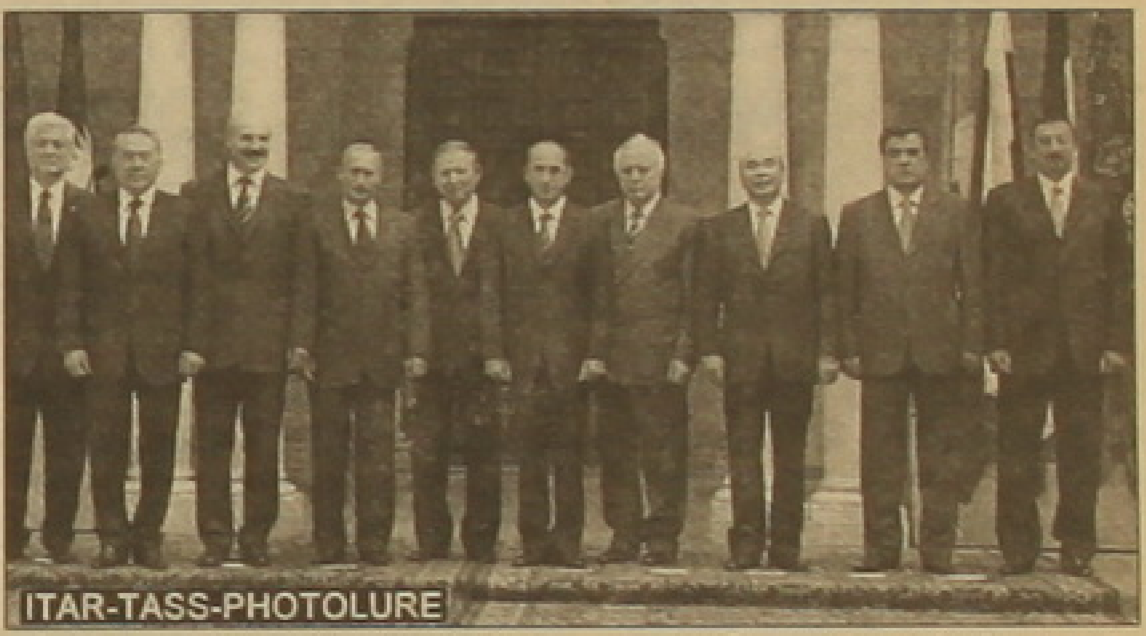

Տես ➧ էջ 2

Շեւարդնաձեն կարգադրել է չստորագրել Վրաստան-Վատիկան համաձայնագիրը

ԹԲԻԼԻՍԻ, 19 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Վրաստանի նախագահ Էդուարդ Շեւարդնաձեն այսօր կարգադրել է չստորագրել Վրաստանի եւ Վատիկանի միջեւ նախատեսվող համաձայնագիրը: Այդ մասին ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի թղթակցին հաղորդել են երկրի պետդիվանատան իրազեկ աղբյուրներ:

Համաձայնագիր կնքելու պատրաստական Թբիլիսիի եւ Վատիկանի պայմանավորվածության մասին լուրը հարուցել էր Վրաց ուղղափառ եկեղեցու, ուսանողության եւ հասարակայնության խիստ կտրուկ հակազդեցությունը: Այսօր Վրաստանի մայրաքաղաքի բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների մի քանի հազար ուսանողներ Վատիկանի հետ համաձայնագրի ստորագրման դեմ ուղղված բողոքի երթ էին կազմակերպել, որոնց միացել էին քաղաքի հարյուրավոր բնակիչներ: Նրանք միասին վանկարկում էին «Վրաստան՝ առանց Վատիկանի», «Մենք դեմ ենք Վատիկանի հետ սորկական համաձայնագրի կնքմանը», «Վրաստանն ուղղափառ երկիր է»:

«Նախապատրաստված համաձայնագիրը կաթոլիկությանը հատուկ կարգավիճակ կտար Վրաստանում, ինչը հակասության մեջ է մտնում ինչպես երկրի սահմանադրության, այնպես էլ նրա ավանդույթների հետ, Վատիկանին հնարավորություն կտա ուժեղացնելու իր ազդեցությունը Վրաստանում, այստեղ ստեղծելու իր թեմերը, եպիսկոպոսությունը, անսահմանափակ քանակությամբ տաճարներ կառուցելու այստեղ, ստեղծելու ճեմարաններ», հայտարարել է Վրաց պատրիարքության ներկայացուցիչ տեր Զենոնը:

Դատախազությունը մեղադրանք է առաջադրել Լեւոն Աբրահամյանին

ԵՐԵՎԱՆ, 19 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: ՀՀ ազգային անվտանգության ծառայության աշխատակիցների կողմից ծանր հանցագործության՝ պայթուցիկ սարքի գործադրմամբ սպանության նախապատրաստման փուլում օրեր առաջ կանխվել էր նախկինում դատապարտված Լեւոն Արտաշեսի Աբրահամյանի հանցավոր գործունեությունը: ՀՀ գլխավոր դատախազությունից տեղեկացրին, որ Լ. Աբրահամյանին նախաքննական մարմինը մեղադրանք է առաջադրել քր. օրենսգրքի 35-305 հոդվածի հատկանիշներով՝ պետական, քաղաքական կամ հասարակական գործչի սպանության նախապատրաստություն (հոդվածը նախատեսում է 10-15 տարվա ազատազրկում կամ ցմահ բանտարկություն): Նրա նկատմամբ որպես խափանման միջոց է ընտրվել կալանքը: Նույն աղբյուրի վկայությամբ, այլ ձերբակալվածներ կամ կալանավորվածներ առայժմ չկան:

Նախաքննությամբ ձեռք բերված տվյալներով, Լ. Աբրահամյանը մահափորձ էր նախապատրաստում պաշտպանության նախարար Սերժ Սարգսյանի դեմ: Ի դեպ, ազգային անվտանգության նախկին փոխգնդապետը 1999 թ. դատապարտվել է 10 տարվա ազատազրկման՝ Իրանի քաղաքացի Վարուժան Անդրեասյանին առեւանգելու եւ փրկագին պահանջելու համար: Նա կալանավայրից ազատ է արձակվել մի քանի ամիս առաջ:

Լուսինե Սահակյանը «Միսս տուրիզմ-2003»-ի երկրորդ մրցանակակիր

ԵՐԵՎԱՆ, 19 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Միսս ուսանողուհի» գրասենյակի պատվիրակությունը մասնակցել է օգոստոսի 29-ից մինչեւ սեպտեմբերի 9-ը Ռուսաստանում կայացած «Միսս տուրիզմ-2003» միջազգային գեղեցկության մրցույթին: Ինչպես սեպտեմբերի 19-ի ասուլիսին նշեց «Միսս ուսանողուհի» գրասենյակի նախագահ Արման Անտոնյանը, փառատոնին, որին մասնակցել են 28 երկրներ, Հայաստանը ներկայացրել է «Միսս ուսանողուհի-2001» մրցույթի «Հանդիսատեսի համակրանք» տիտղոսին արժանացած 19-ամյա Լուսինե Սահակյանը Վանաձորից: Լուսինեն արժանացել է երկրորդ մրցանակի, ինչպես նաեւ «Միսս երգի թագուհի» անվանակարգին:

Ըստ Արման Անտոնյանի, ծրագրի նպատակն է մրցույթին մասնակցող երկրների միջեւ ամրապնդել բարեկամական եւ մշակութային կապեր, ինչպես նաեւ նպաստել տուրիզմի զարգացմանը: Մրցույթի ընթացքում յուրաքանչյուր երկիր միաժամանակ ներկայացնում է իր տեսարժան վայրերը, սովորույթներն ու ավանդույթները: Անտոնյանը հայտնեց նաեւ, որ իրենց տրվել է «Միսս տուրիզմ-2004» գեղեցկության միջազգային մրցույթը Հայաստանում անցկացնելու իրավունք:

Էռնեկյանը Ուրուգվայում կատարել է իր պարտավորությունները

ԲՈՒԵՆՈՍ ԱՅՐԵՍ, 19 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ուրուգվայի «Արմենիա» ռադիոկայանի աշխատակից Դիեգո Կարամանուկյանը հաղորդել է. «Արգենտինայի ազգային աուդիտորական ծառայության բացասական զեկույցը Էռնեկյանի ընկերության մասին ուշադրության կենտրոնում է մնում Արգենտինայում եւ Ուրուգվայում»: Արգենտինայի իշխանությունները դեռեւս լռում են: Ուրուգվայի կառավարությունը սեպտեմբերի 19-ին ընդունել է, թե այդ տեղեկությունների հիման վրա վերահսկողական ծառայությունները պետք է ուշադիր լինեն Էռնեկյանի ընկերության նկատմամբ, սակայն նշել է, որ Էռնեկյանն Ուրուգվայում կատարել է բոլոր պարտավորությունները: «Ազատություն» ռադիոկայանի հաղորդմամբ, նույնիսկ հայտարարվել է, որ սեպտեմբերի 19-ին Էռնեկյանի կոնսորցիումը վճարել է 5,5 մլն դոլար: Եկող շաբաթվա ընթացքում, հավանաբար, Արգենտինայում նոր բանակցություններ կվարվեն Էռնեկյանի ընկերության հետ:

ՀՐԱԺԵՇՏ

Կառլեն Ժիրայրի Միրզախանյան

Կառլեն Ժիրայրի Միրզախանյանը ծնվել է 1923 թ. Երեւանում՝ նշանավոր մտավորականներ Ժիրայր եւ Եվգենյա Միրզախանյանների ընտանիքում:

Ավարտելով Երեւանի պետական համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետը եւ ասպիրանտուրան, հաջողությամբ պաշտպանել է գիտական թեզը՝ պատմագիտության բնագավառում:

50-ական թվականներին Կառլեն Միրզախանյանը Համամիութենական իրավաբանական ինստիտուտի հայկական մասնաճյուղի ուսումնական աշխատանքի գծով պրոռեկտորն էր: Այնուհետեւ մոտ կես դար աշխատել է Խ. Աբովյանի անվան հայկական պետական մանկավարժական համալսարանում: Նա հիմնադրեց եւ շուրջ 30 տարի ղեկավարեց համալսարանի գեղագիտական դաստիարակության, ապա կուլտուրայի ֆակուլտետները:

Աշխատելով հայ արվեստի նշանավոր ներկայացուցիչների հետ, Կառլեն Միրզախանյանի կազմակերպչական ջանքերի շնորհիվ Խ. Աբովյանի անվան մանկավարժական համալսարանի կուլտուրայի ֆակուլտետը դարձավ երկրի մշակութային ասպարեզի բարձրորակ մասնագետների պատրաստման կարեւոր դարբնոց: Հանրապետության մշակութային հիմնարկների աշխատակիցների զգալի մասը այդ կրթօջախի շրջանավարտներ են: Նրանց թվում են հայ անվանի գործիչներ:

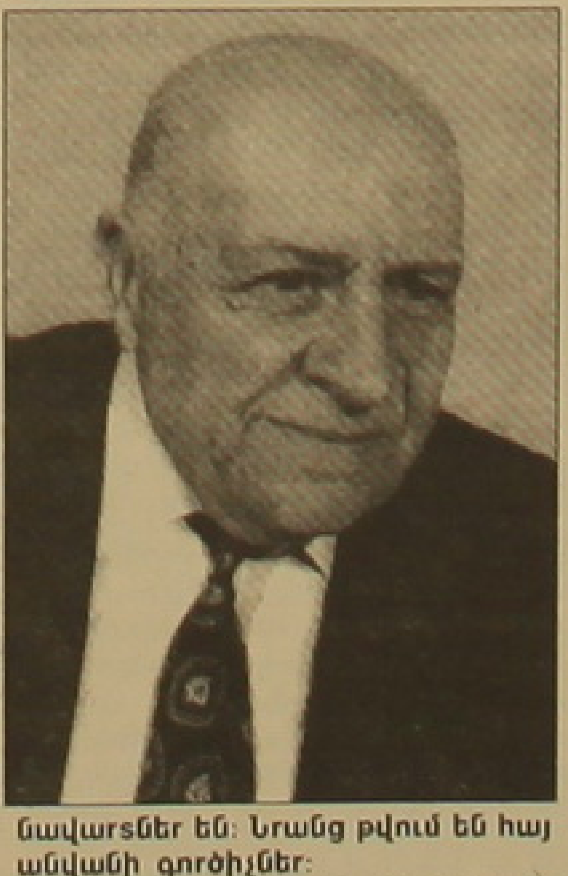

Մեծ է գիտնական, պատմաբան Կառլեն Միրզախանյանի ավանդը պատմագիտության զարգացման գործում: Նա չորս գրքերի եւ հարյուրից ավելի գիտական եւ հրապարակախոսական հոդվածների հեղինակ էր, առաջիններից էր լուսաբանել երկրորդ համաշխարհային պատերազմի առաջին շրջանը խորհրդային պատմագիտության մեջ:

Կառլեն Ժիրայրի Միրզախանյանը ԽՍՀՄ ժուռնալիստների միության անդամ էր:

Կառլեն Ժիրայրի Միրզախանյանը մեծագույն մանկավարժ էր: Նա հայրական սեր էր տածում ուսանողության նկատմամբ, հոգատար էր յուրաքանչյուրի հանդեպ: Բարի, անմիջական, հումորի զգացումով՝ այդպիսին էր պրոֆեսոր Կառլեն Միրզախանյանը՝ քաղաքացին, գիտնականը, մանկավարժը:

Կառլեն Միրզախանյանն արժանացել է բազմաթիվ պետական պարգեւների, նրան շնորհվել է հանրապետության մշակույթի վաստակավոր գործչի պատվավոր կոչում: Պրոֆեսոր Միրզախանյանը երկրի կրթական համակարգի նշանավոր ներկայացուցիչներից էր:

Հազարավոր մարդկանց հիշողության մեջ միշտ վառ կմնա հիշատակը Կառլեն Ժիրայրի Միրզախանյանի:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ
ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
Խ. ԱԲՈՎՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ
ՄԱՆԿԱՎԱՐԺԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԿԼՈՐ ՍԵՂԱՆ

Հայկական գործոնի կշիռը տարածաշրջանում

Հայագիտական համաժողովի վերջին քննարկումներում

«Հայաստանը տարածաշրջանային զարգացումների համակարգում», «Հայկական ինքնության խնդիրը եւ հայապահպան գործունեությունը սփյուռքում», «Կրթության հիմնախնդիրները սփյուռքում եւ Հայաստանում» թեմաները քննարկման առատ նյութ էին դարձել երեկ հայագիտական համաժողովի վերջին աշխատանքային օրը: Առաջին թեմային նվիրված կլոր սեղանին մասնակցում էին ԳԱԱ արեւելագիտության ինստիտուտի տնօրեն Նիկոլայ Հովհաննիսյանը, իրանագետ Վահան Բայբուրդյանը եւ թուրքագետ Ռուբեն Սաֆրաստյանը:

Պրն Հովհաննիսյանը հանդես եկավ «Հայաստանը անդրկովկասյան-մերձավորարեւելյան տարածաշրջանի գործոն» զեկուցումով, որում համառոտ ու բովանդակալից ներկայացրեց Հայաստանի տեղն ու դերը քաղաքական արդի տեղաշարժերում: Մեր երկրի դերակատարումը, նրա դիտարկմամբ, դրսեւորվում է հետեւյալ գործոններով: Առաջինը աշխարհաքաղաքական գործոնն է, որն իրականացվում է երկակի ձեւով. մի կողմից նպաստելով տարածաշրջանում կայունության պահպանմանը, որը դրսեւորվում է Ռուսաստանի, Իրանի, Վրաստանի, ինչպես նաեւ Մ. Նահանգների ու Եվրամիության հետ հարաբերություններում, մյուս կողմից զուսպ ու հավասարակշիռ քաղաքականություն վարելով Ադրբեջանի եւ Թուրքիայի հետ:

Երկրորդը ռազմաքաղաքական գործոնն է, քանզի Հայաստանի եւ Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության զինված ուժերը այսօր ամենահզորն են Անդրկովկասում: Այս իրողությունը հայտնի է ամենքին եւ տարածաշրջանի պետություններին հարկադրում է ամենայն լրջությամբ կշռադատել իրենց քայլերը որեւէ արկածախնդրություն նախաձեռնելուց առաջ: Ռազմական գործոնի նշանակությունն առավելապես ուժեղացավ վերջին տարիներին, քանի որ Հայաստանը պահպանելով ռազմավարական դաշնակցությունը Ռուսաստանի հետ եւ անդամակցելով «Կոլեկտիվ անվտանգության պայմանագիր» կազմակերպությանը, միաժամանակ զարգացնում եւ խորացնում է իր ռազմական համագործակցությունը Մ. Նահանգների ու ՆԱՏՕ-ի հետ:

Երրորդը՝ տարածաշրջանային հաղորդակցության գործոնն է, որովհետեւ բացի այն, որ մեր երկիրը Ռուսաստանին կապում է Իրանի հետ, միաժամանակ ապահովում է նաեւ այդ գծի շարունակությունը՝ դառնալով կարեւոր օղակ Եվրոպայի եւ Արեւելքի միջեւ: Իսկ տնտեսական շրջափակումը վերանալու պարագայում մեր երկիրը կվերածվի ռազմավարական հաղորդակցության խաչմերուկի: Եվ վերջին, չորրորդ գործոնը, պրն Հովհաննիսյանի դիտարկմամբ, սփյուռքի դերն է: Հայկական գործոնի այդ յուրահատկությունից զուրկ են տարածաշրջանի մյուս երկրները, ինչն էլ բացառիկ է դարձնում դրա դերակատարումը: Հայկական սփյուռքն այսօր նկատելի դեր ունի Մ. Նահանգներում, Ֆրանսիայում, Լիբանանում եւ այլ երկրներում: Վերջին տարիներին հայ համայնքն ուժեղանում է Ռուսաստանում, զարգացման միտումներ են նկատվում նաեւ վրացահայ եւ այլ համայնքներում: Սփյուռքի գործոնը հայկական գործոնի օրգանական մաս կազմելով, ավելի է շեշտում վերջինիս կարեւորությունը:

«Հայաստանի տեղն ու դերը Իրանի Իսլամական Հանրապետության տարածաշրջանային քաղաքականության ոլորտում» զեկուցման մեջ իրանագետ, պրոֆ. Վահան Բայբուրդյանը մատնանշեց քաղաքակրթությունների երկխոսության սկզբունքի վրա հիմնված Իրանի քաղաքականության դերն ու նշանակությունը տարածաշրջանում: Նրա գնահատմամբ, հայ-իրանական հարաբերությունները հիմնված են ամուր փոխըմբռնման վրա, եւ մեր երկիրը բարձր վարկանիշ ու հեղինակություն ունի Իրանում: Վերջինիս հետ Մ. Նահանգների ունեցած տարաձայնությունները երբեւէ չեն խախտի հայ-իրանական հարաբերությունները:

«Թուրքիայի քաղաքականությունը Հարավային Կովկասում եւ Հայաստանի Հանրապետության գործոնը» թեմայի վերաբերյալ իր տեսակետներն ու վերլուծությունը ներկայացրեց թուրքագետ Ռուբեն Սաֆրաստյանը՝ հիմնվելով թուրք գիտնականների դիտարկումների վրա:

Վերջիններիս նա բաժանեց երեք խմբի, յուրաքանչյուրին բնութագրելով առանձին: Այսպես, առաջին խումբը Թուրքիային համարում է թույլ պետություն, անընդունակ ազդելու այլ երկրների վրա, երկրորդի կարծիքով Թուրքիան միջնաբերդ է եւ պիտի իշխի հարեւաններին, երրորդը՝ ավելի առաջ գնալով, Թուրքիան դիտում է որպես արեւմտյան երկրների հետ ամուր համագործակցությամբ մի միջնաբերդի, շրջապատված ներքին օղակ երկրներով, որոնց թվում է նաեւ Հայաստանը: Հայաստանի հանդեպ Թուրքիան իրականացնում է ճնշման քաղաքականություն, ինչը դրսեւորվում է շարունակվող շրջափակմամբ, Հայոց ցեղասպանության հերքմամբ ու թուրքահայ համայնքի իրավունքների սահմանափակմամբ: Պրն Սաֆրաստյանը նշեց, որ Հայաստանի հանդեպ Թուրքիայի քաղաքականությունը մեղմելու հարցում առանձնակի դեր ունեն միջազգային կառույցները, որոնք հնարավորինս ձգտում են նպաստել հայ-թուրքական երկխոսության կայացմանը:

Համաժողովի լիագումար եզրափակիչ նիստը տեղի կունենա այսօր, աշխատանքները կամփոփվեն եւ կընդունվի բանաձեւ, որին կանդրադառնանք առանձին:

ՌՈՒԶԱՆ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ԲԱՆԱՎԵՃԵՐ

Հայապահպանումն իբրեւ հրատապ խնդիր

«Հայագիտության արդի վիճակը եւ զարգացման հեռանկարները» հայագիտական միջազգային համաժողովի շրջանակներում ԵՊՀ բանասիրական ֆակուլտետի նիստերի դահլիճում հետաքրքրական բանավեճեր ընթացան: Ելույթները մեծ մասամբ ավելի նեղ մասնագիտական թեմաների շուրջ էին, որոնց մի մասը պարզապես ընթերցվեց իբրեւ պարտադիր բաղկացուցիչ մաս: Մինչդեռ գործնական տեսակետից տեղի եւ սփյուռքի հայագետների շահագրգիռ մասը հետաքրքրված էր հայության համար մի քանի կարեւոր հիմնահարցերի լուծման ճանապարհների որոնումներով: Խնդրահարույց թեմաները գլխավորապես հայ ժողովրդի ծագումնաբանության, 1915-ի Ցեղասպանության, գրական արեւելահայերենի եւ արեւմտահայերենի մերձեցման եւ ուղղագրության հարցերի շրջանակում էին, եւ դրանցից կարեւորագույնը՝ մեր ազգային ինքնության եւ հայապահպանման հարցը: Վերջին թեմաների շուրջ նախընթաց երկու օրերին հետաքրքրական քննարկումներ ընթացան:

Բանասիրական գիտությունների դոկտոր Արտեմ Սարգսյանը գրական արեւելահայերենի եւ արեւմտահայերենի մերձեցումն անհամատեղելի համարեց նույնացումից եւ ձուլումից: Երկու լեզուների միջեւ եղած անջրպետն արհեստականորեն, շինծու վերացնելն անհնար է, քանի որ այդ իրողությունը լեզվի զարգացման ներքին հնարավորությունների շնորհիվ ընթացող պատմական բնականոն վիճակ է պարտադրում: Ըստ բանախոսի, մերձեցումը նախ եւ առաջ վերաբերում է երկու լեզուների բառապաշարին՝ շրջանցելով հնչյունաբանական եւ քերականական կողմը, անպայման ուշադրություն դարձնելով երկու լեզուների շարահյուսական կառուցվածքի ընդհանրություններին: Գործնական քայլեր սկսելու ուղղությամբ Ա. Սարգսյանն առաջարկեց հիմնել համապատասխան հայագետներով համալրված խորհուրդ, հայագիտական կենտրոններ, որոնց հիմնական խնդիրը պետք է լինի ստեղծել արեւելահայերենի եւ արեւմտահայերենի ժամանակակից համակարգչային շտեմարաններ: Հարցը հավասարակշռված մոտեցում է պահանջում՝ առանց կրքերի եւ փոխադարձ վիրավորանքների: Նա ժխտեց այն կարծիքը, թե արեւելահայերենն ու արեւմտահայերենն ազգային երկու տարբեր լեզուներ են: Արտեմ Սարգսյանի ելույթին բուռն արձագանքեց հայերենի, դասական ուղղագրության նվիրյալ եւ [illegible] Հիլդա Գալֆայանը՝ Փարիզից:

Նույն դահլիճում երեկվա կազմակերպված կլոր սեղանը «Հայկական ինքնության խնդիրը եւ հայապահպանման գործունեությունը սփյուռքում» թեմայով, անցավ խիստ հագեցած մթնոլորտում: Հիմնական բանախոսը՝ Լեւոն Աբրահամյանը «Հայոց ինքնությունն արդի տեսությունների համատեքստում» թեմայով իր ելույթի մեջ համակողմանիորեն ներկայացրեց հարցը՝ տեղի տալով բուռն հետաքրքրությունների եւ շահեկան հարցադրումների: Հարցն ազգ-պետություն համակարգի մեջ լեզվի եւ կրոնի հիմնարար դերերի մասին էր՝ պատմական անցյալի անդրադարձներով:

Մեր ինքնության որոնումները տանում են խոր անցյալ, հասնում հայոց հինգերորդ դարի «համարձակ ու ինտելեկտուալ» սերնդին: Նախնական վիճակներին վերադառնալու ելակետային դիրքերից Ալբերտ Ստեփանյանը պատմությունը համակարգելու փորձերը, «գրավոր տեքստի տարածության մեջ» ինքնաստեղծման ձիգ համարեց, «ինքնակայացումը ձեռագրային միջավայրում»՝ ուտոպիկ վիճակ:

Բանախոսին (Լ. Աբրահամյանին) ուղղված հարցերը հաճախ վերածվում էին ելույթների՝ մտքերի փոխանակման ընթացքում ծնունդ տալով նոր գաղափարների: Ազգային ինքնության խնդրի շուրջ հետաքրքրական մեկնաբանություններով հանդես եկան սփյուռքահայ Խաչիկ Թեոլեոլյանը եւ նախագահողը՝ Լեւոն Զեքիյանը:

Սակայն խնդրի հրատապությունը պարտադրում էր ներկաներին պատմական անցյալներից եւ տեսական հարթություններից տեղափոխվել իրական, գործնական մթնոլորտ, երբ դահլիճից հնչեց «Ո՞ւմ ենք մենք հայ համարում» սփյուռքահայի հարցադրումը, որը եւ հաստատեց նախագահող Կարլեն Դալլաքյանը: Ընդմիջումից հետո հարցը որոշակիորեն հստակեցվեց:

Իրողություն է, որ այսօր հայության թվակազմն աճում է արտերկրում, մասնավորաբար Մ. Նահանգներում եւ Ռուսաստանում, եւ, ընդհակառակը, նվազում Հայաստանում: Սա մեր ժողովրդի ներկայիս դիմագրաված ամենալուրջ հարցն է: Արտահայաստանյան կենտրոններում հայապահպան կռվանները՝ դպրոցը, եկեղեցին, ազգային-մշակութային հաստատությունները, եթե ազգային սնուցում չստանան Հայաստանից, ապա չեն դիմանա ժամանակի փորձությանը եւ կփլուզվեն, ուստի առաջնայինը համարվեց հայրենիքում եղածը պահել-պահպանելը, զարգացնելը:

Սա այն ընդհանուր հայեցակարգն էր, որին հանգեցին մասնակիցները, ապա եւ ավելացրին որոշակի առաջարկներ. 1. փրկել եւ պահպանել հայկական գյուղը, սկսելով գյուղական դպրոցից: 2. Հայաստանում ստեղծել նախկինում գործող սփյուռքի հետ կապի կոմիտեի նման մի կառույց:

Սփյուռք-Հայաստան 2 համաժողովներից առաջինը, երբ հոկտեմբերի 27-ի ահաբեկչության պատճառով որեւէ կերպ չարդյունավորվեց, ապա երկրորդն առանց որեւէ պատճառի նույնպես արդյունք չտվեց: Պատճառը մեկն է՝ չկա որեւէ կառույց, որը պրոֆեսիոնալ կերպով զբաղվի նման համաժողովներում կայացած որոշումների ու տեսակետների գործնականացմամբ, դրանց հետեւողական վերահսկմամբ:

ՄԵԼԱՆՅԱ ԲԱԴԱԼՅԱՆ

Գլխավոր արդյունքը միասնական տնտեսական տարածքի ստեղծումն էր

Սկիզբը էջ 1

Լեոնիդ Կուչմայի խոսքից հետո լրագրողներին հնարավորություն ընձեռվեց իրենց հարցերն ուղղել նախագահներին: Առաջին հարցը, որ ադրբեջանցի լրագրողը տվեց Հայաստանի Նախագահին, հերթական անգամ Հայաստանի կողմից «ադրբեջանական գրավված տարածքներն ազատելու» մասին էր, որը որեւէ առնչություն չուներ գագաթաժողովում քննարկված հարցերին: Ի դեպ, «Յալթա» հյուրանոցի մամուլի կենտրոնում ասուլիսին հետեւող լրագրողների մոտ այդ հարցը բուռն ծիծաղ առաջացրեց: Ռոբերտ Քոչարյանի պատասխանը հակիրճ էր. «Հարցն արդեն լուծված կլիներ, եթե Ադրբեջանը ստորագրեր Քի Վեսթում միջնորդների ներկայացրած առաջարկները»:

Հաջորդ, արդեն հայ լրագրողի հարցն ուղղված Հայաստանի նախագահին վերաբերում էր Առեւտրի համաշխարհային կազմակերպության (ԱՀԿ) անդամ երկրների այլ կառույցների մասնավորապես ԱՊՀ շրջանակներում ազատ առեւտրի գոտու անդամ լինելու հնարավորությանը: Ռոբերտ Քոչարյանը նշեց, որ ԱՊՀ մի շարք երկրներ արդեն ԱՀԿ անդամ են, մյուսները՝ անդամագրվելու գործընթացում են: Այդուհանդերձ, նա կարծիք հայտնեց, որ փոխադարձ ընդունելի լուծումներ կարելի է գտնել:

Մնացած հարցերի գերակշռող մասը գագաթաժողովի ամենակարեւոր իրադարձության՝ միասնական տնտեսական տարածքի առնչությամբ էր:

Ռուսաստանի նախագահ Վլադիմիր Պուտինը, նշելով, որ այս նախաձեռնության հեղինակը Ղազախստանի նախագահ Նուրսուլթան Նազարբաեւն է, միասնական տարածքի ստեղծումը լավ բազա համարեց տնտեսական խնդիրները լուծելու համար: «Դա պետական փաստաթուղթ է եւ համապատասխանում է համագործակցության ներկայիս մակարդակին», ընդգծեց նա: Ռուսաստանի նախագահը, անդրադառնալով Ուկրաինայի վերապահումով (փաստաթուղթը չպետք է հակասի երկրի սահմանադրությանը) պայմանագրի ստորագրմանը, համոզմունք հայտնեց, որ այն չի հակասի Ուկրաինայի սահմանադրությանը: Նա շեշտեց, որ վերազգային կառույց չի ստեղծվում եւ խոսք չի կարող լինել ԽՍՀՄ վերականգնման մասին. «ԽՍՀՄ-ն այստեղ բնակվող ժողովուրդների համար հերոսական, ստեղծագործ, բայց եւ ողբերգական փուլ էր: Այդ էջը մենք շրջել ենք»:

Իր հերթին Ուկրաինայի նախագահը համոզմունք հայտնեց, որ միասնական տնտեսական տարածքի ստեղծումը բխում է երկրի ազգային շահերից, ինչի մեջ ինքը ոչ մի րոպե չի կասկածել: Նա կարծիք հայտնեց, որ Ուկրաինան ամենաքաղաքականացված երկիրն է, բայց այն մարդիկ, ովքեր ասում են, որ միասնական տարածքի ստեղծմամբ Ուկրաինան կկորցնի իր ինքնուրույնությունը, չեն կարդացել անգամ այդ փաստաթուղթը: «Արդյոք Եվրամիության անդամ երկրներ Ֆրանսիան, Գերմանիան կորցրե՞լ են իրենց ինքնուրույնությունը», իր ընդդիմադիրներին այս հարցն ուղղեց Լեոնիդ Կուչման:

Բելառուսի նախագահ Ալեքսանդր Լուկաշենկոն էլ աջակցություն հայտնելով ուկրաինացի իր գործընկերոջը, նշեց, որ Ուկրաինայի բնակչության ավելի քան 70 տոկոսը կողմ է միասնական տնտեսական տարածքին: Բելառուսում, Ղազախստանում եւ Ռուսաստանում այդ երկրների նախագահների հավաստմամբ, այդ համաձայնագրին կողմ է բնակչության ավելի քան 90 տոկոսը:

Մամուլի ասուլիսի ժամանակ հնչած հարցերից մեկն էլ Աբխազիայի առնչությամբ ԱՊՀ երկրների նախագահների ընդունած որոշման վերաբերյալ էր: Վրաստանի նախագահ Էդուարդ Շեւարդնաձեն տեղեկացրեց, որ խոսքը նախագահների 1996-ին այս կոնֆլիկտի առնչությամբ ընդունած որոշմանը հավատարմությունը հաստատելու մասին էր, ինչի համար ինքը շնորհակալ է իր գործընկերներից: Նա հույս հայտնեց, որ վերջերս Ռուսաստանի նախագահ Վլադիմիր Պուտինի Սոչի այցից հետո լուրջ հիմքեր են առաջացել աբխազական հակամարտությունը լուծելու համար:

Վլադիմիր Պուտինը հայտնեց, որ իրենք ջանում են ԱՊՀ տարածքում առկա բոլոր հակամարտություններին արդարացի լուծում տալ՝ հիմնված միջազգային իրավունքի սկզբունքների վրա: Դա էլ վերահաստատվել է ընդունված փաստաթղթում:

Այսպիսով, ԱՊՀ երկրների Յալթայի գագաթաժողովը նույնպես պատմություն դարձավ: Համագործակցության անդամ երկրների նախագահները հերթական անգամ կհանդիպեն մեկ տարի հետո՝ Ղազախստանի մայրաքաղաք Աստանայում:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ԺԲ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
ֆաքս 374-1-582863
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Լրագրողների սենեակ / հեռ. 581841
Համակարգ. ծառայութիւն / հեռ. 582483
Շուրջօրյա լրահավաք ծառայություն / հեռ. 529353
Apple Macintosh համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի

Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ, առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան, խստիւ արգելւում են, համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի:
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում

«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Ընթացիկ

Եկող եռօրյայի օրակարգում կքննարկվի զանգվածային լրատվության օրինագիծը

Գիտության, կրթության, երիտասարդության եւ այլ հարցերով ԱԺ մշտական հանձնաժողովի երեկվա նիստից հետո Հրանուշ Հակոբյանը ներկայացրեց կատարվածը: Նա նշեց, որ հանձնաժողով են մուտքագրվել 28 օրենսդրական նախաձեռնություններ, որոնցից 4-ը ներկայացրել է կառավարությունը, 24-ը՝ ԱԺ պատգամավորները: 28 նախագծերից 11-ը վերաբերում է կրթության բնագավառին, 1-ը գիտությանը, 1-ը՝ երիտասարդությանը: Երկու նախագիծ վերաբերում է մշակույթին, 9-ը՝ զանգվածային լրատվությանը, ներկայացվել այլ բնույթի է 4 նախագիծ: Առաջիկա եռօրյայում հանձնաժողովն առաջարկել է ընդգրկել 4 նախագիծ:

Առաջին փաթեթը վերաբերում է զանգվածային լրատվության օրենքին: Ըստ այս նախագծի, որը բազմիցս քննարկվել է տարբեր մակարդակներում, կամրագրվի մեկ կարեւոր դրույթ, որով կարգելվի գրաքննությունը: Իսկ ընդհանրապես հանձնաժողովը եկել է համաձայնության, որ զանգվածային լրատվության միջոցի սահմանումը, որն ամենակարեւորն է, օրինագիծը չի պարունակում: Հանձնաժողովում լուրջ քննարկման նյութ է դարձել լրատվություն տարածողի լրատվության աղբյուրը հայտնելու հարցը: Ըստ հանձնաժողովի, միայն քրեական գործ հարուցվելու դեպքում փակ նիստում լրագրողը պարտավոր կլինի հայտնել աղբյուրը:

Ինչ վերաբերում է նախկինում մտահոգություն առաջացրած ֆինանսների թափանցիկության հարցին, ապա, հանձնաժողովի կարծիքով, հովանավորի անունը շեշտելը ճիշտ չէ:

Հանձնաժողովի ներկայացրած հաջորդ փաթեթը վերաբերում է վարչական իրավախախտումների օրենսգրքում այնպիսի դրույթներին, որոնք բխում են ԶԼ օրինագծից: Մասնավորապես, եթե զանգվածային լրատվության օրենքով ամրագրվի առանց գրանցման գործելու դրույթ, հետեւաբար պետք է հանվի նախկինում այդ գրանցման համար նախատեսված տուրքը: Առանձնակի մոտեցում է ցուցաբերվել հրապարակված այն նյութերի տարածմանը, որոնք հատուկ հասցեատեր ունեն: Դրանց վաճառքը պետք է կազմակերպվի ոչ թե չարգելված վայրերում, ինչպես որ ներկայիս ձեւակերպումն է, այլ կառավարության սահմանած հատուկ տեղերում: Դա վերաբերում է էրոտիկ կամ սարսափ բովանդակությամբ նյութերին:

Երրորդ փաթեթը տեղեկատվության մատչելիության նախագիծն է, որն օրակարգ է մտնում երրորդ ընթերցման համար, ուստի հանձնաժողովը միայն խմբագրական ուղղումներ է մտցրել: Ըստ տկն Հակոբյանի, ամեն դեպքում նախագծի ամենամեծ բացը պետական այն լիազոր մարմնի սահմանման բացակայությունն է, որը պետք է զբաղվի տեղեկատվության մատչելիության հարցերով:

Վերջին փաթեթը վերաբերում է կրթական զարգացման ծրագրում փոփոխություն մտցնելուն: Տկն Հակոբյանի ներկայացմամբ, ի սկզբանե ճիշտ չի եղել օրենքով միջոցառումների ցանկ սահմանելը, որոնց զգալի մասն այսօր, պարզվում է, չի իրականացվել: Այս փաթեթով առաջարկվում է օրենքից հանել միջոցառումների սահմանված ցանկը, այսինքն՝ այդ հարցը չկարգավորել օրենքով:

Հարցերին տված պատասխաններով լրագրողները ճշգրտեցին, որ ինտերնետային լրատվամիջոցների հարցն առանձնացվել է, իսկ օտարերկրյա ԶԼՄ-ների առումով նրանց մասնաճյուղերը չեն կարող լինել ձեռնարկատիրական գործունեություն իրականացնող: Բայց եթե օտարերկրյա ԶԼՄ-ն աշխատում է Հայաստանում առանց մասնաճյուղի, դա ձեռնարկատիրություն է:

Հանդիպման ավարտին լրագրողներին ընդհանուր գծերով ներկայացվեց հաջորդ եռօրյայի օրակարգը: Բացի հիշատակված չորս նախագծերից, օրակարգում ընդգրկվել են նաեւ քրեակատարողական ծառայության, զինծառայողների եւ նրանց ընտանիքների սոցիալական ապահովության, պետբյուջեի հաշվետվության հաստատման, զբաղվածության, ՀՀ ազգային անվտանգության եւ այլ օրինագծեր: Բնականաբար, օրակարգում ընդգրկված են նաեւ մի շարք միջազգային փաստաթղթերի վավերացումները:

ԱՂԱՎՆԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Համաշխարհային բանկը մտադիր է ավելացնել Հայաստանին ցույց տրվող աջակցության ծավալները

Համաշխարհային բանկի Հարավային Կովկասի տարածաշրջանային տնօրեն Դոնա Դոուսեր-Քոյրոլոն երեկ հրավիրված մամլո ասուլիսում ամփոփեց Հայաստան կատարած իր մեկշաբաթյա այցի արդյունքները: Պաշտոնյան մեր երկիր է ժամանել՝ Հայաստանին Համաշխարհային բանկի հետագա աջակցության ռազմավարությունը իշխանությունների հետ քննարկելու նպատակով: Ինչպես ինքն է նշում, աշխատանքային շաբաթը հագեցած է եղել:

Համաշխարհային բանկի այժմ իրականացվող ծրագրերը Հայաստանում ընդգրկում են 2001-2003 թվականները, հաջորդը կազմվում է առաջիկա չորս տարիների կտրվածքով: Տրամադրվելիք գումարները նպատակաուղղվելու են սոցիալական, առողջապահության եւ կրթության ոլորտների զարգացմանը: Մեծ ուշադրություն է դարձվելու մասնավոր հատվածին:

Տիկին Քոյրոլոն բարձր է գնահատում Աղքատության հաղթահարման ռազմավարական ծրագիրը, որը համաշխարհային բանկի տնօրենների խորհուրդը քննարկելու է նոյեմբերի 6-ի նիստում:

Ինչո՞ւ են այս անգամ ծրագրերը մշակվում ոչ թե առաջիկա երկու տարվա համար (ինչպես նախորդ անգամ էր), այլ ավելի երկար՝ չորս տարի ժամանակահատվածի համար: Սա պայմանավորված չէ, ըստ տիկին Քոյրոլոյի, մեր երկրի նկատմամբ ունեցած «վերաբերմունքի փոփոխությամբ»: Պարզապես փոփոխվել է Համաշխարհային բանկի աշխատանքի մեթոդոլոգիան: Չնայած սրան, պաշտոնյան նշում է, որ «Համաշխարհային բանկը բարձր է գնահատում Հայաստանում բանկի ծրագրերի իրականացումը»:

Համեմատելով Հարավային Կովկասի մյուս երկրների հետ, տիկին Քոյրոլոն արձանագրում է, որ Հայաստանում իրականացված ծրագրերն ամենաարդյունավետն են եղել տարածաշրջանում: «Սա չի նշանակում, թե խնդիրներ չեն առաջացել, սակայն դրանք ընդամենը գործընթացը դանդաղեցրել են»:

Տարածաշրջանային տնօրենը նշում է, որ Համաշխարհային բանկը մտադիր է ավելացնել Հայաստանին ցույց տրվող աջակցության ծավալները: 2001-2003 թվականների ծրագիրը ենթադրել է 112 միլիոն դոլար (տարեկան մոտ 40 միլիոն), իսկ ընդհանուր առմամբ, վերջին տասը տարիներին Համաշխարհային բանկը Հայաստանում իրականացրել է 736 միլիոն դոլար ընդհանուր արժողությամբ շուրջ 30 ծրագրեր:

Մ. Հ.

ՀՐԱԺԵՇՏ

Էդվարդ Լիպարիտի Հակոբյան

70 տարեկանում մահացավ արտադրության եւ գիտության հայտնի գործիչ, գյուղատնտեսական գիտությունների թեկնածու Էդվարդ Լիպարիտի Հակոբյանը:

Է. Լ. Հակոբյանն ավարտել է Հայկական գյուղատնտեսական ինստիտուտը եւ անցել մասնագիտական գործունեության: Հետագայում ղեկավարել է Ոսկեհատի ուսումնափորձարարական տնտեսությունը, Էջմիածնի պահածոների գործարանը, սննդարդյունաբերությանը կից ԳԱՄ-ը (գիտաարտադրական միավորում):

1984-1993 թթ. լավագույնս բացահայտվեց նրա մասնագիտական եւ կազմակերպչական ներուժը Երեւանի կոնյակի գործարանի տնօրենի պաշտոնում: Հակաալկոհոլային պայքարի լիգաչովյան ժամանակաշրջանում նրա նախաձեռնությամբ կառուցվեց կոնյակի գործարանի մասնաշենք, որը նոր թափ հաղորդեց հանրապետությունում կոնյակի արտադրության զարգացմանը: Նրա գործունեությունը գնահատվել է կառավարական տարբեր պարգեւներով:

Է. Լ. Հակոբյանը նվիրված ամուսին էր, հոգատար հայր, հավատարիմ ընկեր եւ, ինչը որ հատկանշական էր նրա համար, անմնացորդ հայրենասեր:

Հուղարկավորությունը տեղի կունենա այսօր, սեպտեմբերի 20-ին, ժամը 13.00-ին, Սարիթաղ, 7-րդ փողոց, տուն 10 հասցեից:

Մեղադրում են Երեւանի նախկին քաղաքապետին

Երեկ «Օգոստոսի 23. Ազգային դաշինք» իրավապաշտպան կազմակերպության նախագահ Պուշկին Սերոբյանը եւ «Ավանգարդ» թերթի խմբագիր Ջուլիետ Մարտիրոսյանը հանդիպում էին կազմակերպել, ըստ պրն Սերոբյանի, ողջ ազգին վերաբերող եւ ազգային անվտանգության կարեւորություն ունեցող մի հարցի առնչությամբ:

Խնդիրը մոտավորապես հետեւյալն էր: Անցյալ տարվա նոյեմբերին Երեւանի նախկին քաղաքապետ Ռոբերտ Նազարյանն ընդունել է որոշում մայրաքաղաքի Կաթողիկե եկեղեցուն պատկանող տարածքը լեզվի ինստիտուտին տալու մասին: 13-րդ դարի եկեղեցու մոտ 1200 քմ տարածքը 1996 թ.-ին քաղաքապետի որոշմամբ պայմանագրով անհատույց եւ անժամկետ տրվել է եկեղեցուն՝ միայն տարածքը բարեկեցիկ պահելու պայմանով:

Ըստ Պուշկին Սերոբյանի, Ռոբերտ Նազարյանն ապօրինաբար է ընդունել տարածքը վերցնելու որոշում: Անգամ տեղի է ունեցել իշխանազանցություն, քանի որ հաշվի չի առնվել ՀՀ կառավարության որոշումը վանքապատկան տարածքները եկեղեցիներին թողնելու մասին:

Իրականում արդեն որոշ ժամանակ շենքի մի փոքր հատվածը զբաղեցնող լեզվի ինստիտուտին այդ տարածքը բացարձակապես պետք չէ: Խոսակցություններ կան, թե շենքը տարածքի հետ վաճառվելու է: Եվ այդ կերպ, ինչպես եւ մինչեւ հիմա, Կաթողիկե եկեղեցին դարձյալ կմնա փակված:

Տարածքը վերցնելու որոշման համար խթան է եղել ԳԱԱ դիմումը քաղաքապետարան՝ ճշգրտելու լեզվի ինստիտուտին պատկանող տարածքի սահմանները: Եվ չնայած սրան, ԳԱԱ-ին եկեղեցու կապակցությամբ ուղարկված նամակները մնացել են անպատասխան: Ուստի Պուշկին Սերոբյանը հայտարարեց, որ եթե ապօրինի որոշումը չվերացվի, նման պահանջով հայց կներկայացվի դատարան:

Կազմակերպված հանդիպմանը հրավիրվել էին քաղաքապետարանից, ԳԱԱ-ից, եկեղեցուց: Ոչ ոք, իհարկե, չէր ներկայացել: Իսկ հուշարձանների պահպանության գործակալության ներկայացուցիչն, ընդհանրացնելով խնդիրը, նշեց, որ Երեւանում դեռ գործում է խորհրդային տարիներին կազմված ցուցակ՝ հուշարձանների մասին: Անգամ այդ ցուցակով Կաթողիկե եկեղեցին դասվում է հանրապետական նշանակություն ունեցող հուշարձանների շարքին:

Կաթողիկե եկեղեցին եզակի է նաեւ նրանով, որ կենտրոնում ամենահինն է, մինչդեռ փակված է շինությունների մեջ:

Հետաքրքրական է նաեւ, որ, Պուշկին Սերոբյանի խոսքերով, Ռոբերտ Նազարյանի ապօրինի որոշումը եւս մեկ անգամ անօրինական է: Խնդիրն այն է, որ եկեղեցին ունի պահպանական գոտի (որի մեջ մտնում է տարածքը) եւ դրա մասին որոշում կայացնելիս պետք է անպայման հաշվի առնվի հուշարձանների պահպանության գործակալության մոտեցումը, ինչը չի արվել:

Այս ամենը եւս մեկ անգամ փաստում է, որ մեր իշխանական օղակներում ոչ միայն ենթակայություն չկա, այլեւ համաձայնեցում: Ամեն մեկը գործում է իր ուզածով: Ողբերգությունն էլ այն է, որ այդ ուզածը սեփական գրպանի պարունակությունն ավելացնելուց այն կողմ չի գնում: Մինչդեռ արդեն տարիներ գործող ՀՀ սահմանադրությունը մեր երկիրը նաեւ իրավական է հռչակել:

Ինչեւէ, իրավական պետություն հասկացությունն էլ երեւի կարելի է ընկալել յուրովի:

ԱՂԱՎՆԻ ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Թբիլիսին չի կարող վճարել ...

Սկիզբը՝ էջ 1

Հայաստանին ունեցած պարտքի մեծ մասը Վրաստանը կուտակել է 90-ական թթ. սկզբներին, երբ երկրում քաղաքացիական պատերազմ էր, քաոս, եւ Հայաստան շարժվող բեռները թալանվում էին:

Օրերս ԱՄՀ-ը ժամանակավորապես դադարեցրել է Վրաստանի հետ համագործակցությունը, ինչը նշանակում է, որ Վրաստանը չի ստանա հերթական 30 մլն դոլար տրանշը: ԱՄՀ-ի հետ համագործակցության կանխակայումը նշանակում է, որ Վրաստանը չի կարող ակնկալել միջազգային ֆինանսական այլ կազմակերպությունների, այդ թվում՝ Համաշխարհային բանկի օժանդակությունը: Եվ ամենագլխավորը՝ ԱՄՀ-Վրաստան համագործակցության դադարեցումը նշանակում է, որ արտաքին պարտքերը վճարելու հարցում Վրաստանն ինքը պետք է պարտատերերի, այդ թվում Հայաստանի հետ ֆինանսական խնդիրները կարգավորի:

ԱՄՀ-ը, նախքան Վրաստանում գործունեության ժամանակավոր դադարեցումը, Թբիլիսիից պահանջում էր խուսափել բյուջեի սեկվեստրից, բյուջեի ծախսերի մասը կրճատել 53 մլն դոլարով, բարձրացնել էլեկտրաէներգիայի տարիֆը, կարգավորել Աջարիայից հարկերի եւ մաքսերի՝ կենտրոնական բյուջե փոխանցելու եւ մի շարք այլ խնդիրներ:

Աջարիայի առաջնորդ Ասլան Աբաշիձեն կտրականապես մերժեց որեւէ գումար փոխանցել Թբիլիսի, քանի դեռ Էդ. Շեւարդնաձեն «շարունակում է իր խտրական քաղաքականությունն ինքնավար հանրապետության նկատմամբ»:

Վրաստանի պետական բյուջեի ամենախոշոր երեք հարկատուներն են Աջարիան, Հայաստանը (տարանցիկ բեռների համար) եւ միջազգային դոնոր կազմակերպությունները (ԱՄՀ, ՀԲ): Աջարիան չի մուծում հարկերը, միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունները ժամանակավորապես դադարեցնում են ֆինանսական «ներարկումները»: Ի դեպ, Հայաստանը տարանցիկ բեռների համար վճարում է աստղաբաշխական գներ, կրկնակի ավելի, քան Վրաստանի տարանցման համար վճարում է Ադրբեջանը:

Շաբաթվա օպերատիվ տվյալների ամփոփում

Սեպտեմբերի 12-19-ը, ինչպես տեղեկացրեց 1-03 օպերատիվ ծառայության պետ Արամայիս Խաչատրյանը, «Շտապբուժօգնություն» ՊՓԸ գրանցվել է 2429 կանչ, որից հոսպիտալացվել են 288 հիվանդներ: Մանկական կանչերի թիվը 170 է եղել, 42-ը հոսպիտալացվել են: Մահվան դեպքերը՝ 12, բուժհիմնարկներից 3 կանչ է տրվել, պոլիկլինիկաներին ահազանգ է տրվել 31 դեպքի մասին:

Ճանապարհային 8 դեպք է գրանցվել, գիշերային կանչերի՝ 782, վարակման՝ 8, որից հոսպիտալացվել են 2-ը:

Համապատասխան պոլիկլինիկաներին տեղեկացվել է. սուր ինֆարկտ՝ 5, սուր որովայնային՝ 1, երեխաներ մինչեւ մեկ տարեկան՝ 15, վարակման՝ 10, ուղեղի արյան շրջանառության սուր խանգարման 1 դեպքեր:

Մեր ընթերցողներին հիշեցնենք, որ շտապօգնությունում գործում է շուրջօրյա խորհրդատու հեռախոս՝ 53-66-31:

Արտակարգ իրավիճակների վարչության լրատվության կենտրոնի տրամադրած տվյալներն են. Հայաստանի Հանրապետությունում գրանցվել է 25 հրդեհի դեպք, որից խոտածածկույթ եւ անասնակեր՝ 15, բնակարանային հրդեհներ՝ 6, կենցաղային աղբ՝ 1:

Սեւանա լճում խեղդվել է երկու մարդ՝ ձուկ բռնելիս: Գրանցվել է գազից թունավորման մեկ դեպք՝ Վայոց ձորի Ջերմուկ քաղաքում, տանը, ջրատաքացուցիչը, որ աշխատում է գազով, արտահոսքի հետեւանքով թունավորում է առաջացրել: Երեւանի Մ. Հերացու փողոցում 2 վթար է եղել: Գյումրի քաղաքում, 1960 թ. ծնված Մանուկ Գրիգորյանի ծխախոտից բռնկվել է հագին եղած բենզինոտ հագուստը, որը դժվարությամբ մարել է կինը:

Գյումրու Ղուկասյան 5 փողոցի 14 տան բնակիչ Արտուշ Կիրակոսյանը (ծնված 1960 թ.) վայր է ընկել Անկախության հրապարակում վերակառուցվող շենքի երկրորդ հարկից եւ ստացել մարմնական վնասվածքներ. տեղափոխվել է հիվանդանոց:

Գյումրու Տերյան փողոցի նորակառույց բնակելի շենքի երկրորդ հարկից ցած է ընկել 1935 թ. ծնված Ալբերտ Շաբոյանը: Ստանալով կրծքավանդակի սալջարդ ու այլ վնասվածքներ, տեղափոխվել է քաղաքի I հիվանդանոց, որտեղից էլ տեղափոխվել է մարզային հիվանդանոց:

Էլեկտրական լարերի կարճ միացումից բռնկվել է երկու հրդեհ՝ Ախուրյան գյուղի «Բերրիություն» ԲԲԸ պատկանող վերամբարձ կռունկի խցիկում եւ Երեւանի Բուռնազյան փողոցի 23 տան դիմաց գտնվող «ՏՊ-92» ենթակայանում:

ՄԱՐԻՆԵՏԱ ՄԱԿԱՐՅԱՆ

Ամլություն. սոցիալ-տնտեսական նոր իրականությունը ձեւախեղումներ է առաջացրել հայ ընտանիքներում

Մասնագետների պնդմամբ Հայաստանի յուրաքանչյուր 10 ընտանիքներից հինգում առկա է անպտղություն:

Ծնելիության բարձրացումը առողջապահական թերեւս ամենաքիչ լուսաբանվող, բայց ամենակարեւոր խնդիրն է, քանի որ ի վերջո առնչվում է ազգային գենոֆոնդի պահպանմանը:

Բժշկական գիտությունների դոկտոր Մարգարիս Հովհաննիսյանը շվեդական էկոլոգիական ակադեմիայի իսկական ակադեմիկոս է: Վերարտադրումն արգելակող արական եւ իգական ախտերի ուսումնասիրությանը նվիրված մոտ 250 գիտական աշխատությունների հեղինակն այժմ աշխատում է Լոս Անջելեսում, ուր բժշկական գրասենյակի գիտական ղեկավարն ու տնօրենն է: Կալիֆոռնիայում ընտանիքի ու սեռական խնդիրներին նվիրված, կենդանի եթերով ու հեռախոսազանգերով «Ընտանիք» հեռուստածրագրի հեղինակն ու վարողը եւս Մարգարիս Հովհաննիսյանն է: Օրերս նա Հայաստանում էր, եւ առիթն օգտագործելով փորձեցինք վերծանել այս քիչ լուսաբանվող խնդիրը՝ բաղդատելով նաեւ ամերիկյան կենցաղի հետ:

Այսօրվա մեր իրականության մեջ հատկապես սոցիալ-տնտեսական գործոնն է դարձել ամլության գլխավոր ախտանիշը: Շատ ընտանիքներ գոյատեւում են կնոջ, ոչ թե ընտանիքի գլխավորի՝ տղամարդու աշխատանքի ու ջանքերի շնորհիվ: Դա հայկական ընտանիքներում առաջացրել է նաեւ հոգեբանական մթնոլորտի անցանկալի փոփոխություններ: Մարգարիս Հովհաննիսյանի համոզմամբ, աշխատանքից զրկված հայ տղամարդն այսօր ստրեսային կրկնակի ծանրաբեռնվածություն է տանում, եւ բնականաբար, ունակ չէ լիարժեք իրականացնելու բնությունից իրեն շնորհված առաքելությունը:

Որ հայկական ավանդական ընտանիքներում, այնուամենայնիվ, երեխաների թիվը 3-4-ից պակաս չի եղել, մասնագետը բացատրում է հենց տղամարդու՝ իբրեւ ընտանիքի գլխավորի անվիճարկելի դերով: Եվ եթե նույնիսկ ընտանիքը սոցիալական խնդիրներ ուներ, միեւնույն է, տղամարդը չէր հայտնվել այնպիսի արտառոց վիճակում, ինչպես այսօր է:

Խեղճ ու անճարակ վիճակում հայտնված տղամարդուց խորթացած կինը շատ հաճախ արտաամուսնական կապերի մեջ է հայտնվում: Դա իր հերթին հանգեցնում է ընտանիքների քայքայման, պոռնկության ու անբարոյականության, սեռական հիվանդություններն աճում են եւ բումերանգի պես հարվածում ծնելիությանն ու վերարտադրությանը:

Երբեմն ամլության բուն պատճառը ոչ թե ֆիզիոլոգիական, այլ բացառապես հոգեբանական դրդապատճառներ ունի: Հոգեբանական ճգնաժամեր տանող կինը կամ տղամարդն անպայման հոգեբանական ծառայությունների կարիք ունի: «Անհնար է, որ մշտապես անկումային, վատ հոգեվիճակում գտնվող մարդը փայլուն սեքս ունենա», պնդում է մասնագետը: Հոգեբանական ծառայությունները ամերիկյան կենցաղի անբաժան բաղադրամաս են: Մեզանում հատկապես երկրաշարժից հետո նման հաստատություններ ստեղծելու մի քանի փորձեր եղան, սակայն դրանք արագ փակվեցին այցելուների պակասի եւ հասարակության անբարեհամբույր վերաբերմունքի պատճառով: Երեւում է, դեռ շատ հեռու ենք այն ժամանակից, որ կարողանանք առանց երկմտելու մեր ամենաինտիմ գաղտնիքները վստահել օտար մարդու, եթե նույնիսկ նա բժիշկ է:

Հայաստանում աղետալիորեն կրճատվել է նաեւ կանանց վերարտադրողական տարիքը: Ստրեսների, նյարդային լարվածության առատությունը այն հասցրել է 37-39 տարվա սահմանագծին:

Իբրեւ անպտղության հաջորդ խթան Մարգարիս Հովհաննիսյանը նշում է անբավարար սնուցումը: Այն անպայման հանգում է յոդի, սպիտակուցների պակասի, օրգանիզմում խաթարում նյութափոխանակությունը եւ հորմոնալ հավասարակշռությունը: Ամլությունը միայն կնոջ խնդիրը չէ, եւ եթե ընտանիքն անապահով է, վատ սնունդը կարող է ամլացնել եւ տղամարդուն, եւ կնոջը:

Անպտղությունն ուղիղ համեմատական է տարիքի առաջացմանը: Ամերիկյան կենցաղում խնդիրն այլ որակի արտահայտություն ունի: Անպտղություն առաջանում է սովորաբար ուշ ամուսնությունների հետեւանքով, որովհետեւ այստեղ իբրեւ ամուսնության պարտադիր պայման ընկալվում է նախ սոցիալական ապահովվածությունը: Այնտեղ ամեն երեխայի ծնունդ կարեւորագույն իրադարձություն է:

Հայաստանում հատկապես դեռահաս աղջիկները անիրազեկ են սեռական կյանքի խնդիրներին: 7-8 տարի առաջ Աճառյանի անվան դպրոցում սեռական դաստիարակության դասընթացներ կազմակերպվեցին: Սակայն այս կարեւոր նախաձեռնությունը շարունակություն չունեցավ եւ ընդհատվեց նաեւ այս դպրոցում: Ասիական մտածողության ավանդույթներին ու մեր ընտանեկան բարքերի չգրված կանոններին հավասարիմ հայ ծնողները եւս խուսափում են (նույնիսկ իրենք իսկ ամաչելով իրենցից ու իրենց զավակներից) այս կարգի զրույցներից: Եվ զավակները դիմում են կենսական փակ գրքի էջերը կարդալու կասկածելի միջոցների: Նրանք շարունակաբար վայրիվերո դաստիարակություն են ստանում: Նրանցից շատերը չգիտեն, օրինակ, որ առաջին հղիության ընդհատումը կարող է հանգեցնել բժշկական լեզվով ասած, առաջնակի ամլության: Առավել վտանգավոր է, երբ աբորտները գաղտնի են իրականացվում՝ ոչ բուժական հաստատություններում, ոչ մասնագետ կադրերի կողմից: Հաճախակի աբորտները եւս նպաստում են անպտղությանը, խթանում տարբնույթ բարդություններն ու բորբոքումները: ԱՄՆ-ում աբորտներ անելու կամ չանելու պատասխանատվությունը անձի որոշելիքն է, բայց իրականացվում է բացառապես կլինիկաներում եւ կնոջ ստորագրությամբ:

Հայաստանը աշխարհի այն եզակի երկրներից է, ուր արգանդի վզիկի քաղցկեղի աճ է արձանագրվում: Ապացուցվել է, որ արգանդի լորձաթաղանթի նեոպլաստիկ փոփոխությունները կապված են նյարդաէնդոկրին համակարգի խանգարման հետ, եւ քաղցկեղի դրդիչներ ստրեսների հետ առաջին հերթին դառնում են հաճախակի աբորտները, բորբոքումներն ու զանազան վնասվածքային միջամտությունները:

Եթե այս ամենին ավելացնենք նաեւ այն ցավալի փաստը, որ արտագաղթի արդյունքում վերարտադրողական տարիքի տղամարդը հայտնվել է դրսի աշխարհում, ապա ծնելիության աճի բարձրացման բոլոր կարգի միջոցառումները, եթե նույնիսկ դրանց փորձեր լինում են, դառնում են լոկ դատարկ հնչյուններ:

ԿԱՐԻՆԵ ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ

Ծայրահեղ չքավորությունից ծայր անպաշտպանվածություն

Թե ինչպես Օսիպովները չքավոր չհամարվեցին

1989 թ.-ին Ադրբեջանից բռնագաղթած 48 ընտանիք վերաբնակվել է Աբովյան քաղաքի հարեւանությամբ գտնվող Ջրաբեր գյուղում: Քաղաքային կենցաղին սովոր Կիրովաբադ քաղաքի երբեմնի բնակիչները 14 տարիների ընթացքում մասամբ յուրացրել են տեղաբնակների կենցաղն ու սովորույթները եւ հաստատվել այնտեղ, մոտ 20 ընտանիք փակել է դուռն ու հեռացել: Փախստականները հիմնականում գնել են գյուղից այդ տարիներին հեռացող քրդերի տները: Այդպիսի մի տան մեջ է բնակվում Օսիպովների փոքրաթիվ ընտանիքը՝ Համեստն իր 53-ամյա եղբոր ու 20-ամյա որդու հետ: Համագյուղացիները նրանց կարեկցանքով են վերաբերվում. եթե գթասիրտ չլինեն՝ չեն կարող ապրել: «Մամաս մահացել է, մենք որբ ենք», իրենց մասին պատմում է 40-ամյա Համեստը:

Երկրորդ կարգի հաշմանդամի կարգավիճակը Համեստին տվել են իր ծննդավայրում՝ կուրությունն առաջացել է մանկական տարիքում: Համագյուղացիները համոզված են, որ եթե հաջողվեր բժշկական քննության ենթարկել նրանց ընտանիքը՝ Համեստի հաշմանդամության 2-րդ կարգը կփոխարինվեր 1-ինի, եղբայրը՝ Ավետիս Օսիպովը, նույնպես հաշմանդամության կարգ կստանար: Բայց, քանի դեռ մարդկությունն ավելի գթասիրտ չի գտնվել, որ նախաձեռներ նրանց բժշկական զննությունը, Օսիպովներն, ուզեն թե չուզեն, պիտի բավարարվեն Համեստի 3000 դրամ թոշակով: «Մի օր սոված, մի օր կուշտ ապրում ենք, վերմիշելը պարտքով վերցնում ենք հարեւաններից, Համեստի թոշակը ստանում ենք՝ տալիս», ասում է Ավետիսը:

Գյուղապետարանի աշխատակիցները, որ կարեկցանքով պատմում էին Օսիպովների թշվառության մասին, չթաքցրին իրենց զարմանքը, թե ինչպես նրանք չընդգրկվեցին աղքատության ընտանեկան նպաստի (ԱԸՆ) ցուցակում: Գյուղապետարանում

անվերապահորեն հավատում էին աղքատության բալերն հաշվարկող համակարգչի անկողմնակալությանը: Հավատը՝ հավատ, բայց «համակարգիչն», իրոք, «անկողմնակալ» հաշվարկով ապշեցրել էր բոլորին, երբ Օսիպովները չեն ներառվել անապահովության սանդղակում: Ձմռան մուրը դեռեւս չի մաքրվել դեմքերից, եւ դժվարանում ես հավատալ նրանց խոսքին, թե մեկ-մեկ օճառ են ունենում: Մեր հարցին՝ վերջին անգամ ե՞րբ եք լողացել, Համեստը պատասխանում է. «Որ թեշտ է եղել, էն վախտը»: Գյուղապետի տեղակալ Սոս Ավետիսյանն անկեղծորեն կարեկցում էր նրանց: «Ոչ հող ունեն, ոչ տնամերձ, անառողջ են, ջուլ ու փալասի մեջ փաթաթված ապրում են: Ավելի ճիշտ կլիներ, որ գային տանը տեսնեին վիճակը, քան համակարգիչով հաշվարկեին»: «Ասում են՝ 20 տարեկան տղա ունես», նպաստառու չհամարվելու պատճառն իր ենթադրությամբ մեկնաբանում է Համեստը:

Որդին, իհարկե, անգործ չէ, գյուղապետի գառներն է պահում, որի դիմաց, գյուղացիների ասելով, մի պարկ ալյուր է ստանում:

Ճիշտ է, Ջրաբերում չքավորությունը բավականին տարածում ունի, սակայն Օսիպովների ընտանիքը չքավորության իր որակով առանձնանում էր Կոտայքի մարզի մեկ տասնյակից ավելի գյուղերում մեր տեսած չքավոր ընտանիքներից: Գյուղապետարանի աշխատակիցների ասելով, ջրաբերցիների կեսից ավելին աղքատ է: Այս տարի 70 ընտանիք դիմել էր նպաստի համակարգում ընդգրկվելու համար, սակայն միայն 4 ընտանիք է նպաստառու համարվել: «Եթե ճիշտ գնահատեին՝ 70 տոկոսը պետք է նպաստ ստանար: Մենք հող չունենք, գազամատակարարումը դադարեցրել են, խմելու եւ ոռոգման ջուրը պոմպերով էր մղվում՝ անջատել են: Միայն խմելաջրի համար 4 մլն դրամ պարտք է կուտակվել: Էներգահամակարգին 50 հազար դրամ պարտք ունեցող կա: 2 լ կաթ են վաճառում՝ հոսանքի գումարը վճարում են, բայց էլ չունեն, որ խմելու ջրինը վճարեն: Բնամթերքով ենք վճարում՝ գառ ու ոչխար ենք տալիս իբրեւ վարձավճար, նրանց աշխատավարձն էլ են բնամթերքով վճարում», համագյուղացիների չքավորությունը նկարագրեց գյուղապետի տեղակալը:

Չքավորության ու ծայրահեղ չքավորության սահմանագիծը մի թելաչափ է: Անզգույշ մի պատահար, անցանկալի մի դեպք եւ չքավորությունից աննկատ կհայտնվես ծայրահեղ չքավորության մեջ, ինչպես, օրինակ, նույն գյուղի բնակիչ Ալվարդ Հակոբյանի ընտանիքը: Նրա ասելով՝ իրենց կյանքում ամեն ինչ գլխիվայր շուռ եկավ, երբ թոռնիկն անակնկալ հիվանդացավ: «Ես կով, ոչխար ունեի, մի կովը ծախեցի, մեկն էլ սատկեց: Այս տարի նպաստն էլ կտրեցին: Գնացի խնդրեցի, թե երկու ամիս նպաստ տվեք, գոնե երեխային դպրոց ճանապարհենք՝ ոտաբոբիկ է: Հիմա կտան-չեն տա, չգիտեմ, մարտ ամսից թղթերը տվել ու սպասում եմ», ասում է տիկին Ալվարդը: Շնորհակալ էր «Կանաչի» մանկական հիվանդանոցի բժշկուհուն, որը, տեսնելով իրենց վիճակը, անշահախնդիր օգնեց, երեխան 3 տարի բուժումներ է ընդունել՝ 1 տարի էլ զրկվելով դպրոցից: Հիմա 6 հոգանոց ընտանիքը 3 ոչխարից ստացած կաթի հույսին է, որն, ըստ էության, սեզոնային է: «Վար ու ցանք անելու հնարավորություն չունենք: Սերմ պետք է առնենք, որի փողը չունենք: Այս տարի 8000 մ ցորեն ենք ցանել: Կարկուտը գալիս է, նստած Աստված ենք կանչում, որ էս փոքր երեխեքին խղճա»: Համագյուղացիների նման նրա տնամերձ հողամասն էլ անմշակ է: «Ոռոգման ջուր չունենք, որ մշակենք: Մի օր շարժիչն է անսարք, մի օր այլ պատճառով ջուր չի լինում, իրենք էլ մեղավոր չեն, փող պետք է հավաքեն վերանորոգելու համար, էս ժողովուրդն էլ հնարավորություն չունի», տեղական իշխանությունների ներկայացրած պատճառաբանություններին միանգամայն ըմբռնումով է մոտենում տիկին Ալվարդը:

Պետության սահմանած չափորոշիչների համաձայն, 1 կովն ունեւորության ցուցանիշ է դիտարկվում: Հիմնականում այս պատճառաբանությամբ են մերժվում ԱԸՆ-ի ցուցակում գյուղաբնակների ներկայացրած հայտերը: Ջրաբեր գյուղից Մհեր Առաքելյանի ընտանիքը նույնպես ենթադրում է, որ այդ պատճառով են մերժել նաեւ իրենց: Կինը հավատացնում էր, որ 6 հոգանոց ընտանիքի միակ հույսը իրենց ունեցած մեկ հատիկ կովն է: «Կարտոֆիլի սերմացու ու հաց լինի, ուրիշ բան չենք ուզում», ընտանիքի համեստ պահանջն է ներկայացնում տիկին Ժանետը: Եթե ամուսնուն հաջողվում է ամսվա մեջ 5-6 անգամ ուրիշի փոխարեն նախիրը դաշտ տանել, ուրեմն ընտանեկան բյուջե մտած 5-6 հազար դրամի մի մասը կառանձնացնի 3-4 ամսվա ընթացքում կուտակված 7000 դրամ էներգիայի պարտքի մարմանը: «Մաս-մաս վճարում ենք, որ լույսը չանջատեն: Երեխաներին 15 օր մեկ ենք լողացնում, ջուր չենք կարող տաքացնել, օճառը դժվարությամբ ենք գնում», ասաց տիկին Ժանետը:

ՍԱՌԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ,
ԿԱՐԱՊԵՏ ՉՈՒԽԱՋՅԱՆ

Հոդվածն ամբողջությամբ ընթերցեք www.hetq.am

Վ. Կազիմիրով. «Ղարաբաղյան կարգավորման մեջ նախընտրելի է փոքր փաթեթների մարտավարությունը»

Ադրբեջանական «Էխո» թերթի ինտերնետային էջում հրապարակվել են ԵԱՀԽ Մինսկի խմբի նախկին համանախագահ Վլադիմիր Կազիմիրովի տեսակետները Ղարաբաղի խնդրի կարգավորման առնչությամբ: Կազիմիրովը մասնավորապես խոսում է նույն խնդրի առթիվ Ադրբեջանի նախկին արտգործնախարար Թոֆիկ Զուլֆուգարովի արտահայտած մտքերի եւ իրենց մի շարք տարաձայնությունների մասին:

Կազիմիրովը նշում է, որ բանակցությունների նպատակահարմար ձեւերի հարցում իր եւ Զուլֆուգարովի դատողությունները շատ են տարբերվում: Սակայն Զուլֆուգարովը կողմ է «լիազոր փորձագետների մակարդակով» բանակցությունների: Ընդունելով բանակցություններին փորձագետների մասնակցության անհրաժեշտությունը, Կազիմիրովն այդուհանդերձ անչափ կարեւոր է համարում պատվիրակությունների ղեկավարների բարձր մակարդակի եւ բավարար լիազորությունների ապահովումը:

Իհարկե, դա չի բացառում հարկ եղած դեպքերում բարձր մակարդակի հանդիպումները: Սակայն Կազիմիրովը «հակացուցված» է համարում բանակցությունների ընթացքի համար ամբողջ պատասխանատվությունը հանրապետությունների առաջին դեմքերի վրա դնելը, քանի որ կողմերի պահանջները հակադիր են, իսկ հասարակությունն «ալերգիա ունի զիջումներից»:

Կազիմիրովը խոստովանում է, որ ինքը կնախընտրեր փաթեթային լուծումը, եթե հակամարտության յուրահատկությունը դա հնարավոր դարձներ: «Բայց փաթեթային լուծում պահանջելը ժամանակի կորուստ է կամ ձգձգում», նշում է ռուս դիվանագետը: Նրա խոսքերով, այդ տարբերակը դարձել է երկու ժողովուրդներին ոչ ձեռնտու «ոչ խաղաղություն, ոչ պատերազմ» ստատուս քվոյի սառեցման միջոց:

Զուլֆուգարովը եւ Կազիմիրովը համամիտ են, որ այժմ գլխավորը ռազմական գործողությունների վերսկսումը թույլ չտալն է: Զուլֆուգարովը նախօրոք նեղացնում է բանակցությունների թեմատիկան, Լեռնային Ղարաբաղի կարգավիճակի տարրերը բացառելով այն հիման վրա, թե «ինքնավարության իրավունքները եւ անկախ պետության իրավունքները տարբեր բաներ են»: Կազիմիրովի կարծիքով, եթե իրավունքներն իրական են, ապա դրանց միակ արմատական տարբերությունը ծավալի մեջ է: Սակայն հարկավոր է բոլոր բանակցություններն աստիճանաբար հանգեցնել իրական տարաձայնություններին, համաձայնեցնելով մնացյալը:

Բացի դրանից, Ադրբեջանը ժամանակին չէր մերժում ԼՂ կարգավիճակի հիմնական տարրերի մշակման հնարավորությունը, հիշեցնում է ռուս դիվանագետը:

Կազիմիրովն առաջարկում է խնդիրը լուծել «փոքր փաթեթներով», ընդգրկելով փաստորեն բոլոր հարցերը՝ միջադեպերի հարթումը, պատերազմի վերսկսում թույլ չտալուն ուղղված ապառազմականացման պարամետրերը, տարածքների ազատումը, ԼՂ կարգավիճակի տարրերը, կողմերի տնտեսական շահերը, տեղահանվածների վերադարձը, պաշտոնական թշնամական քարոզչության դադարեցումը եւ այլն: Դա պետք է արվի առանց փոխադարձ վերջնագրերի:

1990-ական թթ. սկզբներին ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի ընդունած 4 բանաձեւերի գլխավոր պահանջը ռազմական եւ թշնամական գործողությունների անհապաղ դադարեցումն էր: Կազիմիրովը հիշեցնում է, որ 1993 թ. հենց Բաքուն է խուսափել այդ պահանջի կատարումից, եւ դա վավերական փաստ է: Ռուս դիվանագետն ընդգծում է, որ Բաքվի մեղքով 1993 թ. հոկտեմբերին եւ դեկտեմբերին երկու ժողովուրդները զգալի թվով զոհեր տվեցին:

Ադրբեջանի ներկայիս արտգործնախարար Վիլայաթ Գուլիեւը չի բացառում բանակցություններին Լեռնային Ղարաբաղի մասնակցության հնարավորությունը: Կազիմիրովը զարմանք է արտահայտում. մի՞թե Բաքուն կնախընտրի առանձին-առանձին բանակցել Լեռնային Ղարաբաղի եւ Հայաստանի հետ: Ժամանակին ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհուրդը, ԵԱՀԿ-ն եւ Ռուսաստանը խրախուսել էին կողմերի անմիջական շփումները: Մնում է պարզել՝ Գուլիեւի խոսքերը լո՞ւրջ առաջարկություն են, թե՞ լեզվի սայթաքում:

Պ. Ք.

Իրաքում Թուրքիան զրկվում է թուրքմենների աջակցությունից

Աջակցության դեպքում նրանք կբախվեն ԱՄՆ-ի հակազդեցությանը

Իրաք զորք ուղարկելու հարցը որպես առաջնահերթ խնդիր շարունակում է զբաղեցնել պաշտոնական Անկարայի օրակարգը: Ազգային անվտանգության խորհրդի երեկվա նիստն ամբողջությամբ նվիրված էր այդ հարցին: Նիստի արդյունքները դեռեւս հայտնի չեն: Սակայն ակնհայտ է, որ Իրաք զորք ուղարկելու շուրջ Անկարայում ծավալվող բուռն քննարկումները, ինչպես նաեւ Վաշինգտոնի հետ սակարկության բնույթի բանակցություններն առայժմ որեւէ արդյունքի չեն հանգեցնում:

Հարկ է նշել, որ քննարկումների եւ բանակցությունների ձգձգումն ամենեւին պայմանավորված չէ կողմնորոշման հարցում թուրքական կառավարության երկմտությամբ: Այլապես Թուրքիայի արտգործնախարար Աբդուլլահ Գյուլը Թբիլիսիում, որտեղ պաշտոնական այցով եղել էր, չէր հայտարարի. «Իրաքն ազգակցության, կրոնի եւ մշակույթի առումներով մեր անքակտելի մասն է: Ինչո՞ւ այս երկիրը թողնենք օտար ուժերին: Այսօր Իրաքում տեղակայված են ամերիկյան, անգլիական, բուլղարական, լեհական զինված ուժեր, անուղղակիորեն նաեւ՝ իսրայելական: Գուցե վաղը ռուսական ուժեր գան: Մի՞թե պետք է թողնենք, որ նրանք տիրություն անեն, թե մենք էլ այնտեղ նախաձեռնություն ցուցաբերենք»:

Ուրեմն Թուրքիայի խնդիրն Իրաք զորք ուղարկելու պատրաստակամությունը չէ, այլ թուրքական զորքերի տեղակայման վայրը, ինչպես նաեւ այդ զորքին իրաքցիների բացասական վերաբերմունքը: Դեռեւս հակաիրաքյան պատերազմի նախօրյակին Թուրքիան պատրաստվում էր զորք մտցնել՝ պայմանով, որ այդ զորքը ռազմական գործողություններին մասնակցի Իրաքի հյուսիսում: Ամերիկացիները մերժեցին: Պատերազմի ավարտին նրանք էլ զորք տրամադրելու պահանջ ներկայացրին թուրքերին, առաջարկելով որպես տեղակայման վայր Կենտրոնական Իրաքը:

Թուրքիան պատճառաբանեց, որ թուրքմենների անվտանգությունն սպառնալիքի տակ է, եւ պահանջեց թուրքական զորքը տեղակայել Իրաքի հյուսիսում: Մինչդեռ այդ տարածքը քրդերն են վերահսկում, նրանք ԱՄՆ-ի թերեւս միակ հենարանն են Իրաքում, իսկ քուրդ առաջնորդները, ինչպես հակաիրաքյան պատերազմի նախօրյակին, այնպես էլ ավարտին, կտրականապես դեմ արտահայտվեցին թուրքական զորքերի տեղակայմանը:

Ի տարբերություն Հյուսիսային Իրաքի, Կենտրոնական Իրաքը մեծապես բնակեցված է սուննի արաբներով: Որքան էլ սուննի լինեն նաեւ թուրքերը, թուրքական զորքի տեղակայմանն անկախ դրա վայրից, դեմ են նաեւ Կենտրոնական Իրաքի արաբները: Ինչ վերաբերում է թուրքմեններին, որոնց միջոցով Թուրքիան փորձում է ռազմական ներկայությունը պահպանել Իրաքի հյուսիսում, որպեսզի հնարավոր լինի կանխել քրդական պետության ձեւավորումը, պարզվում է, նրանք էլ առանձնապես թուրքական զորքին կողմ չեն:

Դրանում համոզվելու համար կարելի է անդրադառնալ «Զաման» թերթին: Թուրքական այս թերթը սեպտեմբերի 15-ի համարում «Թուրքմեն Չաքուքը զարմացրեց, թուրքական զորք չի ուզում» խորագրով տեղեկացնում է, որ նա, ի տարբերություն մյուս թուրքմենների, հակադրվում է Իրաքում թուրքական զորքերի տեղակայմանը:

Խոսքը տվյալ դեպքում տիկին Սոնգյուլ Չաքուքի մասին է: Նա Իրաքի ժամանակավոր կառավարման խորհրդի միակ թուրքմեն անդամն է: «Զամանի» վկայությամբ Չաքուքը թուրքական NTV-ի էկրանից ասել է. «Ես թուրքմենական ծագում ունեմ, բայց, անկախ դրանից, իրաքցի եմ: Մեր արտգործնախարարը հայտարարել է, որ Իրաք օտարերկրյա զորք չի մտնելու: Թերեւս որեւէ պետություն կառավարական խորհրդից այդպիսի թույլտվություն չի ստացել: Այսինքն՝ մենք ոչ միայն Թուրքիայից, այլեւ աշխարհի որեւէ երկրից զորք չենք ուզում»:

Հասկանալի է, որ Չաքուքը չի մասնակցել անմիջականորեն Թուրքիայի նախաձեռնությամբ ստեղծված Իրաքի թուրքմենական ճակատի համագումարին: Գուցե նա չներկայացնի Իրաքի ողջ թուրքմեններին, սակայն Իրաքի ժամանակավոր կառավարման խորհրդում թուրքմենների միակ ներկայացուցիչն է: Սա հիմք է տալիս ենթադրելու, որ Թուրքիան Իրաքում կարող է կանգնել թուրքմենների աջակցությունից զրկվելու փաստի առջեւ: Ուրեմն, Իրաք զորք մտցնելու դեպքում նա որեւէ հենարան չի ունենա, բայց հանձինս քրդերի եւ արաբների այդ զորքը լուրջ հակառակորդներ անպայման կունենա:

ՀԱԿՈԲ ՉԱՔՐՅԱՆ

Է. Քենեդի. «Բուշը կաշառում է աշխարհի ղեկավարներին»

Ամերիկացի դեմոկրատ սենատոր Էդուարդ Քենեդին հայտարարել է, որ Իրաքի դեմ պատերազմելու գաղափարը «մտահղացել են Տեխասում», եւ որ նախագահ Ջորջ Բուշի վարչակազմը խեղաթյուրված մեկնաբանություններ եւ հետախուզության ընտրովի տվյալներ է օգտագործել այդ պատերազմն արդարացնելու համար:

«Իրաքից բխող անմիջական սպառնալիք չի եղել: Այն հունվարին հնարել են Տեխասում եւ հանրապետական կուսակցության ղեկավարությանը հայտարարել, որ պատերազմն սկսվելու է եւ քաղաքական տեսակետից հարմար է լինելու», հայտարարել է սենատորը, որը ԱՄՆ նախկին նախագահ Ջոն Քենեդիի կրտսեր եղբայրն է:

«Այդ ամենը կեղծիք է եղել», ընդգծել է Է. Քենեդին: Նա Բուշի վարչակազմին նաեւ մեղադրել է, որ Իրաքի հետ կապված ռազմական ծախսերին ամեն ամիս հատկացվող 4 մլրդ դոլարից միայն 2,5 միլիարդի վերաբերյալ կարող է հաշվետվություն տալ: Սենատորը նշել է, որ այդ են վկայում ԱՄՆ Կոնգրեսի բյուջետային վարչության տվյալները:

«Ես կարծում եմ, որ մնացյալ գումարը տրվում է աշխարհի քաղաքական առաջնորդներին, որոնց կաշառում են, որպեսզի զորքեր ուղարկեն Իրաք», ասել է սենատորը:

Ըստ Բուշի, պաղեստինցիներին նոր առաջնորդ է պետք

ԱՄՆ նախագահ Ջորջ Բուշը Պաղեստինյան ինքնավարության ղեկավար Յասեր Արաֆաթին մեղադրել է Մերձավոր Արեւելքում հաշտության գործընթացը ձախողելու մեջ եւ պաղեստինցիներին խորհուրդ է տվել ընտրել նոր առաջնորդ, որը կկարողանար կանգնեցնել բռնության ալիքը, հաղորդում է Ասոշիեյթեդ պրես գործակալությունը:

Հորդանանի թագավոր Աբդալլայի հետ բանակցություններն ավարտելուց հետո մամլո ասուլիսում ելույթ ունենալով՝ Ջորջ Բուշը հայտարարել է, որ Յասեր Արաֆաթն ի չիք է դարձել Պաղեստինի վարչապետ Մահմուդ Աբբասի հակաահաբեկչական պայքարի բոլոր ջանքերը: «Որպես առաջնորդ Արաֆաթը չի կայացել», հայտարարել է Բուշը:

«Վարչապետ Աբբասի աշխատանքը բոլոր փուլերում խափանարարության էր ենթարկվում հին գվարդիայի կողմից: Ես նկատի ունեմ Արաֆաթին», ասել է Բուշը, ավելացնելով, որ եթե պաղեստինցիները խաղաղություն են ուզում, ապա «պետք է ընտրեն նոր ղեկավարություն, որը 100 տոկոսով նվիրված կլինի հակաահաբեկչական պայքարի գաղափարին»:

Միաժամանակ նախագահը հայտարարել է, որ ինքը մնում է պաղեստինա-իսրայելական հակամարտության խաղաղ կարգավորման կողմնակից:.

Սաուդցիները մտադիր են միջուկային զենք ձեռք բերել

Պնդում է բրիտանական թերթը

Մերձավոր Արեւելքում վերջերս տեղի ունեցող ցնցումների պայմաններում Սաուդյան Արաբիայի իշխանությունները որոշել են վերանայել ռազմավարությունը եւ միջուկային զենք ձեռք բերել, պնդում է Լոնդոնի «Գարդիան» թերթը:

Ըստ թերթի, սեփական միջուկային զենք ունենալը սաուդցիների ռազմավարական նոր հայեցակարգի 3 գլխավոր կետերից մեկն է: Այդ զենքն ունենալուց բացի, Սաուդյան Արաբիան նաեւ կարող է դաշինք կնքել միջուկային տերություններից որեւէ մեկի հետ եւ պաշտպանություն խնդրել միջուկային սպառնալիքի ծագման դեպքում: Սաուդյան իշխանությունները քննության են առնում նաեւ Մերձավոր Արեւելքը միջուկազերծ տարածաշրջան հայտարարելու տարբերակը:

Մինչեւ վերջերս Սաուդյան Արաբիան կարող էր հույս դնել ԱՄՆ-ի միջուկային աջակցության վրա, սակայն 2001 թ. սեպտեմբերի 11-ի ահաբեկչություններին սաուդցիների մասնակցությունը զգալիորեն փոխեց իրավիճակը:

Առայժմ հայտնի չէ, թե Սաուդյան Արաբիան վերոհիշյալ 3 հնարավորություններից որը կնախընտրի: Սակայն ՄԱԿ-ի ղեկավարությունը եւ զանգվածային բնաջնջման զենքի փորձագետները գտնում են, որ Էր Ռիադի նոր ռազմավարությունը տարածաշրջանի ապակայունացման եւ ԱՄՆ-ից սաուդցիների օտարացման վկայությունն է:

Փորձագետները նշում են, որ Սաուդյան Արաբիան մտահոգված է Իրանի միջուկային ծրագրից եւ Իսրայելի վրա միջազգային ազդեցության բացակայությունից, մինչդեռ Իսրայելը, որոշ գնահատումների համաձայն, 200 միջուկային մարտագլխիկ ունի:

Դեռ 20 տարի առաջ լուրեր էին հայտնվել, թե սաուդցիները մտադիր են միջուկային ծրագրի մշակման մեջ ներգրավել պակիստանցի մասնագետների: 1988 թ. Սաուդյան Արաբիան Չինաստանից գնել էր միջին հեռահարության հրթիռներ: Չորս տարի առաջ սաուդցիների պատվիրակությունն այցելել էր Պակիստան եւ հանդիպում ունեցել պակիստանյան ատոմային ռումբի հեղինակ Աբդուլ Քադեր Խանի հետ:

Բիլ Գեյթսը մնում է ամենահարուստ մարդը ԱՄՆ-ում

ՆՅՈՒ ՅՈՐՔ, 19 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: «Մայքրոսոֆթ» կորպորացիայի հիմնադիրներից մեկը, Բիլ Գեյթսը, որի անձնական կարողությունը գնահատվում է 46 մլրդ դոլար, այս տարի նույնպես մնաց ամենահարուստ մարդը Միացյալ Նահանգներում: Այդ մասին հինգշաբթի օրը հաղորդել է «Ֆորբս» հանդեսը, որը հրապարակել է 400 ամենահարուստ ամերիկացիների հերթական տարեցուցակը: Տարվա ընթացքում Գեյթսի կարողությունն ավելացել է 3 մլրդ դոլարով:

Գեյթսի գործընկերը՝ Փոլ Ալենը, որը նրա հետ միասին կանգնած էր «Մայքրոսոֆթի» ակունքների մոտ, իր տնօրինության տակ ունի 22 մլրդ դոլար, ըստ որի ցուցակում զբաղեցնում է երրորդ տեղը: Երկրորդ տեղում է ներդնող Ուորեն Բաֆեթը՝ 36 մլրդ դոլարով:

4-8-րդ տեղերը միմյանց միջեւ կիսել են «Ուոլ-մարտ» մանրածախ առեւտրի խանութների ցանցի հիմնադիր Սեմ Ուոլթոնի ընտանիքի հինգ անդամները. նրանցից յուրաքանչյուրի կարողությունը գնահատվում է 20,5 մլրդ դոլար: «Տասնյակը» եզրափակում են «Օրաքլ» համակարգչային ընկերության վարչության նախագահ Լերի Էլիսոնը (18 մլրդ) եւ նրա գործընկեր, «Դել» կորպորացիայի ղեկավար Մայքլ Դելը (13 մլրդ):

Ամենաարագ թափով աճում է «Ամազոն. քոմ» ինտերնետ-ընկերության ղեկավար Ջեֆ Բեզոսի կարողությունը. տարվա ընթացքում նա իր կապիտալը, որն այժմ կազմում է 5,1 մլրդ դոլար, ավելացրել է ավելի քան 3 միլիարդով: Ցուցակի մեջ մտած ամենաերիտասարդ հարուստը դարձել է 31-ամյա Դենիել Ջիֆը, որն իր հրատարակիչ հորից ժառանգել է 1,2 մլրդ դոլար, իսկ ամենատարեցը 95-ամյա Մաքս Ֆիշերն է, որը ներդրումների միջոցով վաստակել է 680 մլն դոլար:

Կինո

«ԿԻՏՐՈՆՈՎ ՕՂԻՆ» ԵՎ «ՀՐԱՇԱԳՈՐԾ» ՀԱՅԵՐԸ

Անցյալ տարվանից ի վեր, երբ փոխվեց Վենետիկի միջազգային փառատոնի տնօրինությունը, կինոբիենալեում նոր կարգեր են հաստատվել: Բուն մրցույթին Concorso-ին զուգահեռ, համահավասար իրավունքներով, իր մրցանակներն է շնորհում նաեւ Controcorrente՝ «Հոսանքին հակառակ» վերնագրով ծրագիրը: Վերջինս այս տարի ընդգրկում էր 17 կինոնկար, որոնցից լավագույնը ժյուրին Լոր Ադլերի նախագահությամբ, համարել է Հիներ Սալեեմի «Կիտրոնով օղին» ֆիլմին շնորհելով «Սուրբ Մարկոս» մրցանակ: Այս փաստը մեզ համար ուշագրավ է այնքանով, որ քուրդ ռեժիսորի աշխատանքը նկարահանվել է Հայաստանում՝ հայերի մասնակցությամբ: «Կիտրոնով օղու» համարտադրողներից մեկը Մարտին Աղոյանն է, ֆիլմն ստեղծվել է «Պարադիզի» աջակցությամբ, իսկ դերակատարների թվում են Ռոմիկ Ավինյանը, Լալա Սարգսյանը, Արմեն Մարությանը, Ռուզաննա Վիտե Մեսրոպյանը, որը նաեւ զգեստների հեղինակն է:

Կինոնկարի գործողությունը ծավալվում է հետխորհրդային Հայաստանում: Համոն՝ 60-ն անց մի ամուրի, որն ապրում է հարբեցող որդու եւ արդեն մեծացած թոռնուհու հետ, յոթ դոլար զինվորական թոշակ է ստանում, մի հին պահարան ունի, խարխուլ հեռուստացույց եւ նախկինից մնացած զինվորական համազգեստ: Երեւանում նրան է սպասում փարիզաբնակ մյուս որդու նամակը: Մինչ համագյուղացիները կարծում են, թե «ծրարը 100 դոլարանոցներով լիքը կլինի», նամակի պարունակությունը բնավ էլ փող չէ: Բայց Համոյի ուշքումիտքը ավելի շատ Նինան է, այն գեղեցիկ 50-ամյա այրին, որին հանդիպել է գերեզմանոցում՝ այցի գնալով կնոջ շիրմին:

Հիներ Սալեեմը, իսկ նա ծնվել է 1964-ին Իրաքի Քրդստանում, ապա՝ անցել Եվրոպա, պատմում է. «Հայաստան երկիրը ասես հայրենիքիս պատկերը լինի, որն այսքան տարիներ անց փափագում եմ վերստին տեսնել: Կանայք նման են մորս: Երաժշտությունը հնչում է մանկության օրորոցայինների պես: Ես հայերին համարում եմ հրաշագործ, որովհետեւ չեմ հասկանում, թե ինչպես է հաջողվել նրանց գոյատեւել: Գալիս եմ այն եզրակացությանը, որ իրենք էլ չեն հասկանում: Նրանք կյանքին նայում են անդադրում լավատեսությամբ: Այս աբսուրդն ու լավատեսությունը, տառապանքն ու սերը, ողբերգությունից կատակերգության վերափոխվող կյանքը այն տարրերն են, որ ինձ բերեցին կինո»:

Հիներ Սալեեմի կինոուղին սկիզբ է առել Փարիզում, մինչ այդ նա Ֆլորենցիայում զբաղվել է դիմանկարչությամբ: 1977-ին Սալեեմի առաջին գեղարվեստական ֆիլմը՝ «Հարսնացուի... եւ Քրդստանի ազատագրման կենացը», լավագույն սցենարի համար արժանացել է Անժերի կինոփառատոնի մրցանակին: Դրան հաջորդել են «Երազ փոխադրողները», (2000) եւ «Absolitude» հեռուստաֆիլմը (2001): «Կիտրոնով օղին» ռեժիսորի անդրանիկ մեծ հաջողությունն է, որտեղ իրենց բաժինն ունեն եւ «հրաշագործ» հայերը:

ՎԵՆԵՏԻԿԻ 60-ՐԴ ԿԻՆՈԲԻԵՆԱԼԵԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԿԻՐՆԵՐԸ

- «Ոսկե առյուծ» - «Վերադարձ», ռեժ.՝ Անդրեյ Զվյագինցեւ
- «Արծաթե առյուծ», ժյուրիի մեծ մրցանակ - «Օդապարուկը», ռեժ.՝ Ռանդա Շահալ Սաբբագ
- «Արծաթե առյուծ», հատուկ մրցանակ՝ ռեժիսորական աշխատանքի համար - «Զատոիչի», ռեժ.՝ Տակեշի Կիտանո
- Մրցանակ՝ բացառիկ անձնական վաստակի համար - Մարկո Բելոկկիո, «Բարեւ, գիշեր»
- «Վոլպիի գավաթ»՝ տղամարդու լավագույն դերակատարման համար -Շոն Փեն, «21 գրամ», Ռեժ.՝ Ալեխանդրո Գոնսալես Ինյարիտու
- «Վոլպիի գավաթ» կնոջ լավագույն դերակատարման համար - Կատյա Ռիման, «Ռոզենշտրասե», ռեժ.՝ Մարգարետ ֆոն Տրոտա

Մարչելլո Մաստրոյաննիի անվան մրցանակ լավագույն երիտասարդ դերասանին - Նաջաթ Բենսալեմ, «Ռաջա», ռեժ.՝ Ժակ Դուայոն

«Արծաթե առյուծ»՝ լավագույն կարճամետրաժ ֆիլմի համար - «Նավը», ռեժ.՝ Մուրադ Իբրահիմբեկով

«Հոսանքին հակառակ» ծրագիր

- «Սուրբ Մարկոս» մրցանակ - «Կիտրոնով օղի», ռեժ.՝ Հիներ Սալեեմ
- Հատուկ մրցանակ՝ ռեժիսորական աշխատանքի համար -«Շուլցեն ճչում է», ռեժ.՝ Միխայել Շորր
- Տղամարդու լավագույն դերակատարման մրցանակ - Ասանո Տադանոբու, «Վերջին կյանքը աշխարհում», ռեժ.՝ Պեն-էք Ռատանարուանգ

Կնոջ լավագույն դերակատարման մրցանակ - Սքարլեթ Յոհանսոն - «Տեղափոխելիս կորել է», ռեժ.՝ Սոֆյա Կոպոլա

- Լուիջի Դե Լաուրենտիսի անվան մրցանակ՝ լավագույն առաջին ֆիլմի համար - «Վերադարձ», ռեժ.՝ Անդրեյ Զվյագինցեւ

ՀԱՋՈՐԴ ՇԱԲԱԹ ՀԵՌՈՒՍՏԱԷԿՐԱՆՆԵՐԻՆ

ԱՐԺԵ ԴԻՏԵԼ

22 սեպտեմբերի, 23.55 Երեւան

■ **«Սամուրայի վերջին սուրը»★:** Ռեժիսոր՝ Յոջիրո Տակիտա: Գլխավոր դերում՝ Կիիչի Նակայի: Ճապոնիա, 2003:

Հոգեբանական դրամայի եւ մարտաֆիլմի հիբրիդ աղքատ սամուրայի մասին, որի նշանաբանն է՝ «Սպանում եմ ապրելու համար»:

22 սեպտեմբերի, 00.50 Հ1 (դմ)

■ **«Բռնիր ինձ, եթե կարող ես»★:** Ռեժիսոր՝ Սթիվն Սփիլբերգ: Դերերում. Լեոնարդո Դի Կապրիո, Թոմ Հենքս, Քրիստոֆեր Ուոքեն: ԱՄՆ, 2002:

Ամերիկացի ամենանշանավոր խաբեբաներից մեկի՝ Ֆրենք Էբեգնեյլի պատմությունը նկարահանվել է նրա գրքի հիման վրա:

23 սեպտեմբերի, 00.40 Հ1 (դմ)

■ **«Դաշնակահարուհին»★★★:** Ռեժիսոր՝ Միխայել Հանեքե: Դերերում. Իզաբել Յուպեր, Բենուա Մաժիմել, Աննի Ժիրարդո: Ավստրիա - Ֆրանսիա, 2001:

Հոգու գաղտնարանները պրպտող պաթոլոգիկ սիրավեպ, որը Կաննի մրցանակներն է բերել ռեժիսորին եւ դերակատարներին:

25 սեպտեմբերի, 00.20 Պրոմեթեւս

■ **«Գայթակղվածը եւ լքվածը»★★★:** Ռեժիսոր՝ Պիետրո Ջերմի: Դերերում. Ստեֆանիա Սանդրելլի, Սարո Ուրցի, Ալդո Պուլիզի: Իտալիա, 1964:

Բարքերի տրագիկոմեդիա, իտալական կինոյի դասական գործերից մեկը:

25 սեպտեմբերի, 01.10 Արմեն-Ակոբ

■ **«Հրավառություն»:★★** Ռեժիսոր՝ Տակեշի Կիտանո: Գլխավոր դերում՝ Տ. Կիտանո: Ճապոնիա, 1997:

Վենետիկի փառատոնի գլխավոր մրցանակին արժանացած քախծալի պատում պաշտոնաթող ոստիկանի մասին, որը մահացու հիվանդ կնոջ հետ իր կյանքի վերջին ուղեւորությունն է ձեռնարկում:

26 սեպտեմբերի 22.00 Հ1 (դմ)

■ **«Չիկագո»★★:** Ռեժիսոր՝ Ռոբ Մարշալ: Դերերում. Ռենե Զելվեգեր, Քեթրին Զետա Ջոնս, Ռիչարդ Գիր, Քուին Լատիֆա: ԱՄՆ, 2002:

Մյուզիքլ, Բրոդվեյի հռչակավոր բեմադրության կինոտարբերակը, որին այս տարի 5 «Օսկար» շնորհվեց:

26 սեպտեմբերի 22.55 Շողակաթ

■ **«Հայելի»★★★:** Ռեժիսոր՝ Անդրեյ Տարկովսկի: Դերերում. Մարգարիտա Տերեխովա, Օլեգ Յանկովսկի, Անատոլի Սոլոնիցին, Ալլա Դեմիդովա: ԽՍՀՄ, 1974:

Անձնական հուշերից եւ սյուռռեալիստական երազներից հյուսված կինոէսսե:

27 սեպտեմբերի 02.30 Հ1

■ **«Խիզախը»★★:** Ռեժիսոր՝ Ռոբերտ Ռոդրիգես: Դերերում. Անտոնիո Բանդերաս, Խոակին Դե Ալմեյդա, Սալմա Հայեկ: ԱՄՆ, 1995:

Ռոմանտիկ մարտաֆիլմ, որի հերոսը կենաց ու մահու կռիվ է մղում հանցագործ աշխարհի դեմ:

«ՖԱՆՖԱՆ ՎԱՐԴԱԿԱԿԱՉ»

ՄԱՐԳԱՐՏԻ ՊԱՏՃԵՆԸ

Այս տարի Կաննի փառատոնը բացվեց ֆրանսիական կինոյի լեգենդար գործերից մեկի՝ «Ֆանֆան Վարդակակաչ» արկածային կատակերգության նոր տարբերակի ցուցադրությամբ: Սա հարգանքի տուրք էր փառատոնի պատմությանը, որտեղ 1952-ին «Ֆանֆանի» բնօրինակը, բեռլինյան փառատոնի «Արծաթե արջը» շահելուց հետո, Մեծ մրցանակ բերեց Քրիստիան-Ժակին՝ լավագույն ռեժիսորական աշխատանքի համար: 50-ականների մամուլի դեղնած էջերում հավաստիացումներ են պահպանվել, թե ֆիլմը կարող էր արժանանալ եւ Կաննի բարձրագույն պարգեւին, եթե ժյուրիի որոշ անդամներ չափից դուրս զգուշավոր չլինեին: Նրանք մտավախություն ունեին, թե 18-րդ դարում Յոթնամյա պատերազմին մասնակից սպայակույտի ծաղրալի պատկերը ֆիլմում կընկալվեր իբրեւ ընդհանրապես ֆրանսիական զինված ուժերի պատիվը ոտնահարելու փորձ: ժյուրիի անդամներից մեկը նույնիսկ հայտարարել էր, թե ազգային պաշտպանության նախարարությունը «բնավ չի խրախուսի» նման կինոնկարի մեծարումը: Բայց ի հեճուկս ծանրաբարո պաշտոնյաների եւ շրջահայաց ժյուրիի՝ կենսուրախ ու կայծկլտուն կատակերգությունը դարձավ իր ժամանակի ամենամեծ կինոհիթերից մեկը: 50-60-ականները «թիկնոցի եւ սուսերի» ասպետական ֆիլմերի ոսկեդարն էին, այն ժանրի ծաղկունքի տարիները, որն իր անունը քաղել է 1895-ին Ամեդե Աշարի լույս ընծայած վեպի վերնագրից: Ասում են, թե երեք հրացանակիրները ու դ'Արտանյանը, Կարտուշը, Սեւ Վարդակակաչն ու Սատա-

տավորը՝ ռոմանտիկ հերոսների այս արկածախնդիր ընտանին, գեներալ դը Գոլի քաղաքական պատկերն ստվարացնող վարձկանների բանակ էր, որ կոչված էր ժողովրդին իրականությունից հնարավորին չափ հեռու հանդիսանքով կամ ժամանցով սփոփելու: Ինչ որ է, այս զարմից սերող կտրիճ եւ լովելաս Ֆանֆանին վիճակված էր լինել ազգային հերոսի պատվանդան, դառնալ նոր դ'Արտանյան կամ Սիրանո դը Բերժըրակ: Բայց նա չէր ծնվել Քրիստիան-Ժակին աջակից երեք սցենարիստների գրչի տակ: Ֆանֆանը «սիրված զավակ էր՝ դեռ չծնված»: Լյուդովիկոս 15-րդի ժամանակակիցը, որ հռչակվել է իր ռազմական ու սիրային քաջագործություններով եւ հանդես է գալիս Դյումայի վեպերից մեկում, 18-րդ դարից ի վեր տեղիք է տվել իր անվան շուրջը հյուսված ավանդազրույցների, որտեղ նա մերթ ռազմիկ էր, գնդի որդի, մերթ ավազակի վերափոխված ազնվական:

Ֆանֆանի կերպարը ամենից շատ պարտական է վաղամեռիկ Ժերար Ֆիլիպի հմայքին ու տաղանդին: Մինչեւ օրս էլ այն կարծիքն է իշխում, թե ոչ ոք, նրանից բացի, չէր կարող այդպես համակցել Ֆանֆանին հատուկ հանդուգն խիզախությունն ու հումորը, մարմին տալ ազգային գծերով օժտված մի ֆոլկլորային հերոսի, որն իսկական ֆրանսիացու կենսասիրությամբ պաշտում է կանանց, գինին եւ փառքը: Ֆանֆան խաղալուց հետո Ժերար Ֆիլիպին սկսեցին ներկայացնել որպես «պարոն Վարդակակաչի»: Բայց դրանից չորս տարի առաջ Քրիստիան-Ժակը Ժերարին արդեն նկարահանել էր Ստենդալի «Պարմի մենաստանը» վեպի էկրանացման մեջ, որտեղ նա անձնամբ Ֆաբրիցիո Դել Դոնգո էր: Մինչ «պարոն Վարդակակաչ» դառնալն էլ Ժերար Ֆիլիպը գերաստղ էր, հանդիսատեսների սիրելին թե թատրոնում, թե կինոյում: Մինչդեռ 25-ամյա Ջինա Լոլլոբրիջիդայի միջազգային ճանաչումը սկիզբ առավ հենց «Ֆանֆան»-ից: Վերջինս նկարահանվում էր իտալացիների ֆինանսական օժանդակությամբ, եւ Ջինայի մասնակցությունը փաստորեն Քրիստիան-Ժակին պարտադրվեց: Ոմանց կարծիքով, ֆիլմը դրանից չի շահել: Գուցեեւ գեղեցկուհի Ադելինան Լոլլոբրիջիդայի լավագույն դերերից չէ, բայց նրա ներկայությունը Ժերար Ֆիլիպի տաղանդից պակաս փայլ չի տվել «Ֆանֆանին»:

Իհարկե, այսօրվա կինոն հանգել է գեղեցկության այլ չափանիշերի, եւ «Ֆանֆանի» նոր տարբերակում դասական Լոլլոբրիջիդային փոխարինել է հոլիվուդյան իսպանուհի Պենելոպե Կրուսը՝ միջազգային աստղի իր տիտղոսով, թեեւ Լոլլոբրիջիդայի ժամանակներում, եթե նույնիսկ հայտնվեր էկրանին, պիտի բավարարվեր Ջինայի աղախնի դերակատարմամբ: Ռեժիսորից գործարար դարձած Լյուկ Բեսոնի հովանավորությամբ՝ շահութաբերության նույն նկատառումներն են թելադրել եւ Ժերար Ֆիլիպի ժառանգորդի՝ Վենսան Պերեսի ընտրությունը Ֆանֆանի դերում:

Կրուսն ու Պերեսը 5 տարի առաջ արդեն միասին խաղացել են «Հրեշտակների զրույցը» ամերիկյան մելոդրամում: Արտասովոր հմայքի տեր Պերեսը «արտահանվող» ֆրանսիացու համարում ունի՝ նկարահանվելով նաեւ Հոլիվուդում, թեեւ, ավելի շուտ, կոսմոպոլիտ է. ծնվել է Շվեյցարիայում՝ իսպանացի հորից ու գերմանուհի մորից, ամուսնացած է սենեգալցի մանեքենուհի Կարին Սիլլայի հետ: Բայց Ֆանֆանի՝ ամենաֆրանսիական հերոսներից մեկի դերի համար, հենց նրա թեկնածությունն է ի սկզբանե հավանության արժանացել: Ինչ խոսք, այս ընտրությանը նպաստել է եւ այն հանգամանքը, որ վերջին տասնամյակում Պերեսը հանդես է եկել «թիկնոցի եւ սուսերի» մի շարք ճանաչված ֆիլմերում, իսկ դրանց թվում են «Սիրանո դը Բերժըրակը», «Մարգո թագուհին» եւ ժամանակին Ժան Մարեի մասնակցությամբ ստեղծված «Սատասավորի» նոր տարբերակը:

Այսօր, երբ սյուժեներ քաղցն ստիպում է հին ֆիլմերը վերստին նկարահանել, ռոմանտիզմի հովերը նորից մոդայիկ են, եւ թիկնոցն ու սուսերը իսկական վերածնունդ են ապրում: Ձեռներեց Բեսոնի համոզմամբ, զարկել է եւ Ֆանֆանի վերադարձի ժամը: Պենելոպե Կրուսն ընդհանրապես իր զարմանքն է հայտնել, թե ինչու Քրիստիան-Ժակի ֆիլմից հետո այսքան երկար ժամանակ ոչ ոք չի դիմել այդ սյուժեին: Նրան զարմանքի է մատնել նաեւ այն «հարգալից վերաբերմունքը», որ նոր «Ֆանֆանի» նկարահանումները ի վերջո ձեռնարկած Բեսոնն ու նրա հովանավորյալը՝ «Տաքսի» արկածային ֆիլմաշարով հայտնի Ժերար Կրավչիկը, դրսեւորել են Քրիստիան-Ժակի հին ժապավենի նկատմամբ, թեեւ Պենելոպեի կարծիքով, նրանք դասական ֆիլմի գերին չեն դարձել: Ազատությունն արտահայտվել է սյուժետային նոր քայլերով եւ տեխնիկական նոր միջոցների օգտագործմամբ: Քրիստիան-Ժակն այն աշխարհից, իհարկե, կնախանձի իր էպիգոնների ֆինանսական հնարավորություններին, որ թույլ են տվել 800 զգեստ պատրաստել, այդ զգեստները անհրաժեշտության դեպքում կեղտոտելու մասնագետներ, ինչպես նաեւ տերեւները ներկելու գիտակներ հրավիրել: Ինչ մնում է հարգալից վերաբերմունքին, Քրիստիան-Ժակը կամ կչարախնդա, կամ էլ հոգին կփառավորվի, որովհետեւ Բեսոնն ու Կրավչիկը բնավ չեն շեղվել Ֆանֆանի ոդիսականի իր մեկնակետից. նրանք արկածային պատումը համեմել են նույն հեգնալի հնչերանգով ու հումորով, «ժանեկազարդ պատերազմն» էլ՝ ծաղրի թիրախ դարձրել: Այս ֆոնին Վենսան Պերեսը իր գերխնդիրն է համարել «ծաղրանկարի չվերածվել»: Ճիշտ է, չի վերածվել, բայց Ժերար Ֆիլիպ չի դարձել, ինչպես Պենելոպե Կրուսը՝ Ջինա Լոլլոբրիջիդա:

Ինչեւէ, Պենելոպեն օրինակ է բերում, թե ոչ ոք չի դադարում Շեքսպիր կամ Մոլիեր խաղալ այն պատճառով, որ մեծ դերասաններն արդեն խաղացել են: Կաննի փառատոնում նոր «Ֆանֆանի» պրեմիերային ներկա եղած Լոլլոբրիջիդան այլ կարծիքի է: Նրա համոզմամբ, ֆիլմի բնօրինակը ֆրանսիական կինոյի մարգարիտներից է: Ջինան վաղուց է զբաղվում ակնագործությամբ եւ վստահ է. ինչպես հին զարդերի թանկարժեք քարերը չի կարելի փոխել, քանի որ կկորչի եզակիությունը, այնպես էլ կինոն չի կարող պատճենվել:

Էջը պատրաստեց
ԶԱՎԵՆ ԲՈՅԱՋՅԱՆԸ

Մարզական

Երեկ «Հանրապետական» մարզադաշտում կայացավ չեմպիոնի կոչման գլխավոր հավակնորդներ «Փյունիկի» եւ «Բանանցի» մրցավեճը, որը մեծ հետաքրքրություն էր առաջացրել։ Հաղթանակի դեպքում «Բանանցը» կգլխավորեր մրցաշարային աղյուսակը, իսկ «Փյունիկի» հաջողությունն ավելի կամրապնդեր չեմպիոնի առաջատարի դիրքերը։ Այնպես որ այս խաղում հաղթանակի արժեքը բավական բարձր էր։

«Փյունիկն» ավելի հաջողակ գտնվեց

Երկու թիմերն էլ ակտիվ սկսեցին հանդիպումը, թեեւ «Բանանցն» ավելի շատ ապավինել էր հակառակորդների մարտավարությունը՝ առջեւի գծում թողնելով միայն Արա Հակոբյանին։ Ինչ խոսք, «Բանանցի» համար մեծ կորուստ էր Արամ Հակոբյանի բացակայությունը։ Իսկ ահա «Փյունիկը» գրոհում էր մեծ ուժերով՝ փորձելով հասնել հաջողության։ Չնայած դրան, գոլային առաջին լուրջ պահը ստեղծվեց հենց «Փյունիկի» դարպասին։ 10-րդ րոպեին Արա Հակոբյանը սրընթաց ճեղքեց պաշտպանությունը եւ ուժգին հարված կատարեց։ Բետեն հետ մղեց գնդակը, իսկ վրա հասած Ամիրյանն այն ուղարկեց դարպասը, սակայն եզրային մրցավարն արձանագրեց «խաղից դուրս» վիճակ։ «Փյունիկն» առաջին վտանգավոր պահը ստեղծեց 23-րդ րոպեին, երբ ձախ թեւում հսկողությունից դուրս մնացած Էդգար Մանուչարյանը ներխուժեց տուգանային հրապարակ, սակայն մի պահ հապաղեց եւ պաշտպանները չեզոքացրին վտանգը։ Առաջին խաղակեսի ավարտին մրցակիցները եւս մեկական վտանգավոր պահ ստեղծեցին։ Նախ՝ Աղվան Մկրտչյանի հերթական սուր անցումն ավարտվեց տուգանային հրապարակում գտնվող Գալուստ Պետրոսյանին ճշգրիտ փոխանցումով, սակայն վերջինս չկարողացավ օգտագործել նպաստավոր պահը։ Ապա Արա Հակոբյանը մեն-մենակ դուրս եկավ դարպասապահի դիմաց, վերջինս գնդակը հետ մղեց, սակայն Դավթյանը չկարողացավ գրավել դատարկ դարպասը։

Ընդմիջումից հետո «Փյունիկը» զգալիորեն ակտիվացրեց հարձակողական գործողությունները։ Դրան որոշ չափով նպաստեցին «Բանանցի» ֆուտբոլիստները, որոնք գրեթե ամբողջ թիմով նահանջել էին սեփական կիսադաշտը՝ հոգ տանելով դարպասի պաշտպանության մասին։ Չնայած մեծամասամբ գրոհում էր «Փյունիկը», սակայն գոլային ամենառեալ պահը ստեղծեց «Բանանցը»։ Հանդիպման 77-րդ րոպեին թիմի նորեկ Պողոսյանի խորքից ճշգրիտ փոխանցումից հետո, Արա Հակոբյանը մեն-մենակ հայտնվեց Բետեի դիմաց։ Գոլն անխուսափելի էր թվում, սակայն «Բանանցի» հարձակվողի հարվածն իր վրա ընդունեց «Փյունիկի» դարպասապահը։ Ֆուտբոլում չգրված օրենքն այս անգամ էլ գործեց։ Հետեւեց «Փյունիկի» կտրուկ հակագրոհը եւ Գալուստ Պետրոսյանը գլխի գեղեցիկ հարվածով եզրափակեց աջ թեւից Նազարյանի կատարած փոխանցումը։ Իսկ ավելացված ժամանակում «Փյունիկը» հասավ նոր հաջողության։ Սեփական կիսադաշտում «Բանանցի» ֆուտբոլիստները կորցրին գնդակը, Փաչաջյանն անմիջապես ներխուժեց տուգանային հրապարակ եւ Վորոբյովին այլեւս ոչինչ չէր մնում, քան խաղի կանոնների խախտումով կասեցնել հարձակվողի առաջխաղացումը։ 11 մ հարվածը հստակ իրացրեց Զեչիուն։ Այսպիսով, հաղթելով 2-0 հաշվով, «Փյունիկն» ամրապնդեց առաջատարի իր դիրքը։

Երեկ պետք է կայանար նաեւ «Արարատ»-«Միկա» հանդիպումը, սակայն այն հետաձգվել է։ Պատճառն այն է, որ վաղը մինչեւ 17 տարեկանների Հայաստանի հավաքականն ընկերական մրցախաղում մրցելու է Վրաստանի իր հասակակիցների հետ։ Իսկ «Արարատի» մի քանի ֆուտբոլիստներ ընդգրկված են պատանեկան հավաքականում։

Մրցաշարային աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Փյունիկ	16	12	4	0	45-7	40
2. Բանանց	16	11	2	3	43-9	35
3. Շիրակ	15	9	1	5	30-17	28
4. Միկա	15	8	1	6	23-19	25
5. Կոտայք	15	5	4	6	18-23	19
6. Դինամո	15	4	2	9	13-32	14
7. Լեռնագործ	15	2	3	10	11-33	9
8. Արարատ	15	1	1	13	5-48	4

Ռմբարկուները

Արա Հակոբյան	«Բանանց»	24
Արամ Հակոբյան	«Բանանց»	9
Էդգար Մանուչարյան	«Փյունիկ»	8
Արամ Ոսկանյան	«Միկա»	8
Լեւոն Փաչաջյան	«Փյունիկ»	8

ՇԱԽՄԱՏ

Պատանի շախմատիստի հաղթարշավը շարունակվում է

Սերբիայի եւ Չեռնոգորիայի Բուդվա քաղաքում ընթացող շախմատի Եվրոպայի պատանեկան առաջնությունում իր հաղթարշավն է շարունակում 10-ամյա Սամվել Տեր-Սահակյանը։ Հերթական 5-րդ տուրում էլ Սամվելը գերազանց անցկացրեց հանդիպումը՝ պարտության մատնելով ռուսաստանցի Սանան Սյուգիրովին։ Վերջինս մինչ այդ Սամվելի նման ընթանում էր առանց պարտության։ Այդ հաղթանակից հետո Տեր-Սահակյանը 5 միավորով միանձնյա գլխավորեց մրցաշարային աղյուսակը։ Նրանից կես միավորով հետ է մնում լեհ պատանի Դարիուս Շվարցը։ 7 շախմատիստներ վաստակել են 4-ական միավոր։

Մինչեւ 12 տարեկան տղաների մրցաշարում Հայաստանը ներկայացնում են Տիգրան եւ Հրայր Սիմոնյանները։ Տիգրանը հաջող խաղաց 5-րդ տուրում՝ պարտության մատնելով Քլայն Խրիստովին (Բուլղարիա)։ Իսկ ահա Հրայրը պարտություն կրեց Խորվաթիան ներկայացնող Սասա Մարտինովիչից։ Հրայրն ու Տիգրանը 5 հնարավորից վաստակել են 3-ական միավոր։ Իսկ առաջատարն ադրբեջանցի Էլթայ Սաֆարլին է (5 միավոր)։

Մինչեւ 14 տարեկան պատանիների մրցավեճում Զավեն Անդրեասյանն առաջատարների շարքում է։ Նա հաղթեց Հոլանդիան ներկայացնող Ալի Բիթալզադեին եւ այժմ 4 միավորով բաժանում է 3-6-րդ տեղերը։ Առաջատարները երկուսն են՝ նորվեգացի Մագնուս Կառլսենն ու Ֆալկո Բինդրիխը (Գերմանիա), որոնք վաստակել են 4,5-ական միավոր։ Սմբատ Բորոյանը (մինչեւ 16 տարեկան) զիջեց Պավլիկ Գորանին (Սերբիա) եւ առայժմ 1,5 միավորով հետնապահների թվում է։ Նույնը վերաբերում է նաեւ Դավիթ Պետրոսյանին։ Մինչեւ 18 տարեկանների մրցավեճում նա զիջեց Պետրոսյանին։ Մինչեւ 18 տարեկանների մրցավեճում նա զիջեց Վալդիս Տրոնենկովին (Լատվիա)։ Դավիթն էլ ունի 1,5 միավոր։ Տարիքային վերջին երկու խմբերում առաջատարներն են լեհ շախմատիստներ Պավել Չառնոտան (4,5 միավոր) եւ Մաքեյուս Բարթելը (5)։ Աղջիկների մրցաշարում ամենակրտսեր տարիքային խմբում Սոնա Բաղդասարյանը հաղթելով ռուսաստանցի Ալիսա Մաքսիմովային, վաստակեց 3 միավոր եւ տեղ է զբաղեցնում 2-րդ տասնյակում։ Այստեղ առաջատարը վրաց շախմատիստուհի Նազի Պաիկիձեն է, որը հաղթել է բոլոր 5 պարտիաներում։

Մինչեւ 12 տարեկանների մրցավեճում առաջին միավորը վաստակեց Արուսյակ Քարհանյանը։ Նա 5-րդ տուրում խաղից ազատ էր (մրցաշարին մասնակցում են 45 շախմատիստուհիներ), եւ նրա անվան դիմաց գրանցվեց հաղթանակ։ Այստեղ էլ առաջատարը՝ ռուսաստանցի Անաստասիա Բոդնարուկն ունի 100 տոկոսանոց արդյունք։ Նման արդյունքով Աննա Մուզիչուկը գլխավորում է մինչեւ 14 տարեկանների մրցաշարային աղյուսակը։ Հայաստանի ներկայացուցիչ Վարդուհի Քալաշյանը ոչ-ոքի ավարտեց պարտիան եւ ունի 2,5 միավոր։

Առանց միավորների կորուստի է ընթանում նաեւ մինչեւ 16 տարեկանների մրցաշարի առաջատար Մարիա Ֆոմինյուկը (Ռուսաստան)։ Անահիտ Խառատյանը 22-րդ տեղում է (2,5 միավոր)։ Սիրանուշ Անդրեասյանը (մինչեւ 18 տարեկան) 3 միավորով 15-րդ հորիզոնականում է։ Աղյուսակը 4,5 միավորով գլխավորում է ռուսաստանցի Նատալյա Պոգոնինան։

Գաբրիել Սարգսյանի գերազանց ելույթը

Շախմատի Հայաստանի տղամարդկանց բարձրագույն խմբի առաջնությունում գերազանց է ելույթ ունենում միջազգային գրոսմայստեր Գաբրիել Սարգսյանը։ Չորս տուրից հետո նա 100 տոկոսանոց արդյունքով վստահորեն գլխավորում է մրցաշարային աղյուսակը։ Երրորդ տուրում Գաբրիելը սեւերով պարտության մատնեց Աշոտ Անաստասյանին, իսկ հաջորդ տուրում առավելության հասավ Գեւորգ Հարությունյանի նկատմամբ։ 2,5-ական միավորով հաջորդ տեղերում են Աշոտ Անաստասյանը, Արսեն Եղիազարյանն ու Կարեն Ասրյանը։ Չորրորդ տուրում նրանք բոլորն էլ իրենց պարտիաներն ավարտեցին ոչ-ոքի արդյունքով՝ համապատասխանաբար Մինասյանի, Պետրոսյանի եւ Գալստյանի հետ։ Առաջնության գեղեցիկ սեռի միակ ներկայացուցիչը՝ Լիլիթ Մկրտչյանը, առայժմ անհաջող է խաղում՝ զիջելով բոլոր չորս պարտիաներում։

Իսպանացիները Երեւան կժամանեն թուլացված կազմով

Հոկտեմբերի 11-ին Երեւանում տեղի կունենա ֆուտբոլի Եվրոպայի առաջնության ընտրական մրցաշարի վերջին հանդիպումը։ Այդ օրը ՀՀ ազգային հավաքականը կհյուրընկալի իսպանացիներին։ Իսպանիայի ընտրանին խմբում ապահովել է երկրորդ տեղը, իսկ առաջին տեղ զբաղեցնելու համար նախ անհրաժեշտ է, որ Հունաստանի հավաքականը սեփական հարկի տակ չհաղթի Հյուսիսային Իռլանդիայի ընտրանուն, ինչը քիչ հավանական է։ Դա շատ լավ է հասկանում իսպանացիների գլխավոր մարզիչ Ինյակի Սաեսը։ Հենց դրանով էլ պայմանավորված է այն հանգամանքը, որ նա մտադիր է Երեւան ժամանել առանց հավաքականի ուժեղագույն ֆուտբոլիստների՝ հնարավորություն ընձեռելով նրանց իրենց ակումբների կազմերում նախապատրաստվելու եվրագավաթների եւ Իսպանիայի գավաթի խաղարկության հանդիպումներին։ Չնայած այդ ամենին, Իսպանիայի հավաքականն իրենից հզոր մրցակից է ներկայացնում, եւ մեր ֆուտբոլիստներին իսպանացիների հետ խաղում իրոք լուրջ փորձություն է սպասվում։

Բլոխինը գլխավորեց Ուկրաինայի հավաքականը

Ֆուտբոլի Ուկրաինայի հավաքականի նոր գլխավոր մարզիչ է նշանակվել Օլեգ Բլոխինը։ Նա այդ պաշտոնում կփոխարինի իր նախկին խաղընկերոջը՝ Լեոնիդ Բուրյակին, որի պայմանագրի ժամկետն ավարտվել է։ Թեեւ Ուկրաինայի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի նախագահ Գրիգորի Սուրկիսը խոստացել էր, որ հավաքականի ղեկը վստահվելու է օտարերկրացի մարզչի, սակայն ֆեդերացիայի գործկոմի նիստում քննարկվեց եւ հաստատվեց Օլեգ Բլոխինի թեկնածությունը։ Ձայների 25 կողմ, 2 ձեռնպահ հարաբերությամբ Բլոխինն ընտրվեց Ուկրաինայի հավաքականի գլխավոր մարզիչ։

Մինչ գործկոմի նիստը, հավաքականի գլխավոր մարզչի թեկնածուների թվում նշվում էին խորվաթ Բլաժեւիչը եւ բուլղարացի Պենեւը։ Թեեւ Բլոխինին էլ որոշ չափով կարելի է օտարերկրացի մարզիչ համարել, քանի որ նա արտասահմանյան ակումբներում աշխատելու մեծ փորձ ունի։ Այսպես, 1990-2001 թթ. նա ապրում եւ աշխատում էր Հունաստանում, որտեղ մարզել է տեղի «Օլիմպիակոս», ՊԱՕԿ, ԱԵԿ եւ «Իոնիկոս» թիմերը։ Այդ թիմերի հետ նա որոշակի հաջողությունների է հասել՝ նվաճելով երկրի գավաթը, Սուպերգավաթը, արծաթե մեդալները։

Մամուլի ասուլիսում Բլոխինը նշել է, որ իր խնդիրն է հավաքականի հետ նվաճել 2006 թ. ֆուտբոլի աշխարհի առաջնության ուղեգիր։

Բեռլինում բացվեց «ՖԻՖԱ-ի ֆուտբոլային գլոբուսը»

Բեռլինի Բրանդենբուրգյան դարպասների մոտ տեղի է ունեցել 2006 թ. Գերմանիայում կայանալիք ֆուտբոլի աշխարհի առաջնության յուրօրինակ խորհրդանիշը հանդիսացող «ՖԻՖԱ-ի ֆուտբոլային գլոբուսի» բացման հանդիսավոր արարողությունը, որին ներկա են գտնվել Գերմանիայի կանցլեր Գերհարդ Շրյոդերը, երկրի ներքին գործերի նախարար Օտտո Շիլին, ՖԻՖԱ-ի նախագահ Զեպ Բլատերը եւ աշխարհի առաջնության կազմկոմիտեի նախագահ Ֆրանց Բեկենբաուերը։ Հետաքրքրական է, որ այդ միջոցառումը կազմակերպվել էր աշխարհի առաջնության մեկնարկից ուղիղ 1000 օր առաջ։

Աշխարհի առաջնության խորհրդանիշը ֆուտբոլային գլոբուսն իրենից ներկայացնում է պողպատից պատրաստված 15 մետր տրամագծով, մոտ 20 մետր բարձրությամբ մի կառույց, որի նախագծի հեղինակը ավստրիացի Անդրե Հելլերն է։ Ֆուտբոլային այդ յուրօրինակ գլոբուսի պատրաստման համար օգտագործվել է 60 տոննա պողպատ։ Այդ կառույցը շարժական է։ Այն կցուցադրվի բոլոր 12 քաղաքներում, որտեղ անց են կացվելու աշխարհի առաջնության հանդիպումները։ Շաբաթ օրվանից ֆուտբոլային գլոբուսն ընդունեց իր առաջին հաճախորդներին։ Ընդամենը 2 եվրոյով կարելի է կառույցի ներսում հաճելի ժամանակ անցկացնել, դիտել աշխարհի նախորդ առաջնությունների առավել հետաքրքիր խաղերի դրվագներ, ինչպես նաեւ մոտիկից ծանոթանալ ֆուտբոլային «աստղերի» ատրիբուտներին։ Օրինակ, ապակե ծածկի տակ դրված են Մադրիդի «Ռեալի» նոր «աստղ» Դեւիդ Բեքհեմի խաղակոշիկները, ինչպես նաեւ այն գնդակները, որոնցով խաղացել են ֆուտբոլիստները 1954 թ. Բեռնում եւ 1974 թ. Մյունխենում կայացած աշխարհի առաջնության եզրափակիչներում։ Երեկոները գլոբուսը վերածվում է վառ լուսավորված երկրային գնդի։ Կառույցի վրա տեղադրված են 40 լուսարձակներ եւ նույնքան ձայնային ազդանշաններ։ Երկու ամիս Բեռլինում մնալուց հետո կառույցը կսկսի իր ուղեւորությունը։ Հաջորդ «կայանը» կլինի Մայնի Ֆրանկֆուրտը։

ԵՎՐՈ-2004

Որոշվել է վիճակահանության կարգը

Բրատիսլավայում ընթացող ՈՒԵՖԱ-ի գործկոմի նիստում որոշվել է Եվրո-2004-ի անցումային խաղերի վիճակահանության կարգն ու օրը։ Ընտրական մրցաշարի խմբերում 2-րդ տեղ գրաված 10 հավաքականները հոկտեմբերի 13-ին կայանալիք վիճակահանությամբ կբաժանվեն զույգերի։ Ընդ որում, վիճակահանությունը «կույր» է լինելու, ուստի բացառված չէ, որ հանդիպեն եվրոպական ուժեղագույն հավաքականները։ Վիճակահանության ժամանակ զույգերում առաջինը նշված թիմերն առաջին հանդիպումները կանցկացնեն սեփական հարկի տակ։ Անցումային խաղերը նախատեսված են նոյեմբերին։

Էջը պատրաստեց
ԱՇՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԸ

AMERICAN FULBRIGHT PROGRAM

The Public Affairs Section of the Embassy of the United States of America is pleased to announce the annual competition for **Fulbright Scholarships** in the United States for the 2004_2005 academic year.

FULBRIGHT

"The Fulbright Program aims to bring a little more knowledge, a little more reason, and a little more compassion into world affairs and thereby to increase the chance that nations will learn at least to live in peace and friendship".

J. William Fulbright

The Fulbright Visiting Scholar Program awards grants to foreign scholars to lecture and/or conduct post-doctoral research at U.S. universities for an academic year or term. The Fulbright Program was named after Senator J. William Fulbright from Arkansas, who proposed the program in 1946 "to increase mutual understanding between the people of the U.S. and the people of other countries". All grants are approved by the Fulbright Foreign Scholarship Board (12 members), which is appointed by the President of the United States.

BASIC REQUIREMENTS FOR THE SCHOLARSHIP

- Armenian citizenship
- Evidence of employment in the Republic of Armenia
- Ph.D.
- Proficiency in English
- Completed application package
- References
- Good health and physical condition

ELIGIBLE FIELDS ARE:

- Political Science, Economics, Social Science
- International Relations, Journalism and Law
- American Studies (History, Literature, Society and Culture of the United States)
- Chemistry, Public Health and Medicine

APPLICATION PROCEDURE AND COMPETITION SCHEDULE

Applications (hard copy) must be submitted in English. Handwritten, incomplete and late applications will not be considered. Recipients of Fulbright scholarship within the past 5 years will not be considered. All applications, including references, undergo technical and academic reviews. Candidates who satisfy all requirements will be interviewed by the Embassy Fulbright Selection Committee. The Committee will submit the names of the finalists to the Fulbright Board of Foreign Scholarships in the United States by December 15, 2003, for final approval. Selected grantees will be notified of final approval when their affiliations at U.S. universities are confirmed in April 2004.

- Applications may be obtained from the Public Affairs Office of the U.S. Embassy in Yerevan or downloaded from the Embassy web site: http://www.usa.am. Completed applications must be submitted to Anahit Khachatryan, Cultural Affairs Assistant, Public Affairs Office, U.S. Embassy, at 52-46-61 or 52-70-01, ext: 4477, who may also be contacted for more information about the scholarship.

FREQUENTLY ASKED QUESTIONS

- How strict are the deadlines? Deadlines are firm.
- If I was not successful in previous competitions, can I apply again? Yes.
- What are the selection criteria? The following factors are considered: professional qualifications, project proposal (quality, feasibility), how the acquired knowledge will be used upon return, English language competence, need for the project to be undertaken in the United States, personal qualifications, quality of references. Preference will be given to candidates with little or no previous experience in the United States.
- What are the basic benefits? Round trip airfare, monthly stipend, book allowance, and settling in allowance.
- Can family members accompany? Yes, but you will be financially responsible for them.
- Do I have to arrange university affiliation in the United States? It is recommended that you submit a letter of invitation from a U.S. university in your application package. If you don't know where your project can be accomplished, the affiliation will be arranged by one of the Fulbright administering agencies.
- Should I mail references together with the application package? Referrers should fax directly to the Public Affairs Office of the U.S. Embassy, or enclose the letters in separate sealed envelopes in the application package.

Deadline for submission: October 31, 2003.

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ARMENTEL

Արմենտելը հայտարարում է մրցույթ ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաների գլխավոր տնօրինության նյութատեխնիկական մենեջերի թափուր աշխատատեղի համար:

Մրցույթին մասնակցել ցանկացողների համար անհրաժեշտ պահանջներն են՝

- **Բարձրագույն կրթություն.**
- **Հաշվապահության եւ միջոցների կառավարման դասընթացներ.**
- **Համապատասխան աշխատանքի փորձ.**
- **Անգլերեն լեզվի իմացությունը ցանկալի է:**

Մանրամասն տեղեկություններ կարելի է ստանալ www. armentel.com էջի «Աշխատանք» ենթաբաժնում:

Մրցույթին մասնակցել ցանկացողները մինչեւ սեպտեմբերի 25-ը կարող են անհրաժեշտ փաստաթղթերը ներկայացնել՝

Արմենտելի կադրերի վարչություն

Երեւան, Ահարոնյան 2, 6-րդ հարկ, 616 սենյակ:

ՀԱՍԱՐԱԿԱՅՆՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏ ԿԱՊԵՐԻ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

ՆՈՐԱՐԱՐ ՓՈՐՁԱՌԱԿԱՆ ԱՐՎԵՍՏԻ ԿԵՆՏՐՈՆՆ ՈՒ ԵՐՎԱՆԴ ՔՈՉԱՐ ԹԱՆԳԱՐԱՆԸ

հայտարարում են

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԲԱՑ ՀՐԱՎԵՐ

Համայն արվեստագետները, արվեստասերները, բարեկամներն ու հետաքրքրվող հայրենակիցներն ու համաքաղաքացիները սիրով հրավիրվում են մասնակցելու մեծանուն արվեստագետ, հայ ավանգարդ արվեստի նախահայր

ԵՐՎԱՆԴ ՔՈՉԱՐԻ ՄԵԼԱՄԱՂՁՈՒԹՅՈՒՆ

քանդակի քառապատիկ բրոնզե ձուլածոյի բողազերծմանը, որը կկայանա ձեռամբ Երեւանի քաղաքապետ ***պրն. Երվանդ Զախարյանի***

2003թ. սեպտեմբերի 23-ին, երեքշաբթի օրը, ժամը 17:00-ին: Փավստոս Բուզանդի 1/3 հասցեում (վերնիսաժի հարավային հատված:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

«Հայռուսգազարդ» ՓԲԸ-ն հայտարարում է մրցույթ հաշվապահական հաշվառման վարչության ներքոհիշյալ աշխատատեղերի համար՝

- առաջատար հաշվապահ.
- հարկային ռիսկայնության գնահատման գծով հաշվապահ:

Պարտադիր պահանջներ՝

- բարձրագույն հաշվապահական կամ ֆինանսատնտեսական կրթություն.
- առնվազն 3 տարվա հաշվապահական աշխատանքի փորձ.
- հաշվապահական հաշվառման ստանդարտների տիրապետում.
- համակարգչային հաշվապահական ծրագրով աշխատելու կարողություն.
- ռուսերեն լեզվի տիրապետում:

Ցանկալի պահանջներ

տարիք՝ 25-35

անգլերեն լեզվի իմացություն.

ՀՀ ֆինանսների եւ էկոնոմիկայի նախարարության կողմից տրված հաշվապահի որակավորման վկայական:

Մրցույթին մասնակցելու համար պահանջվող փաստաթղթեր՝

ինքնակենսագրություն (CV).

բարձրագույն կրթության դիպլոմի պատճեն.

խաղված աշխատանքային գրքույկից.

բնութագիր վերջին աշխատավայրից.

1 նկար:

Մրցույթի հաղթողների հետ աշխատանքային պայմանագիրը նախատեսվում է կնքել 01. 01. 2004 թ.:

Փաստաթղթերն ընդունվում են փակ ծրարով ս. թ. սեպտեմբերի 19-ից մինչեւ հոկտեմբերի 1-ը, ժամը 11-13-ը: Փաստաթղթերը ներկայացնել «Հայռուսգազարդ» ՓԲԸ հաշվապահական հաշվառման վարչություն, Երեւան, Թբիլիսյան խճուղի 43, 2-րդ հարկ:

Անվճար

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Մեր թերթում անվճար հայտարարություններ հրապարակելու ցանկություն ունեցողներին խնդրում ենք դրանք գրավոր ներկայացնել խմբագրության տնօրենությանը: Հասցեն՝ Հանրապետության 47:

- Վաճառվում է Ս. Խուբենացու 3-րդ նրբ., տուն 17, բնակելի 2 սենյակ, 33,2 քմ, օժանդակ կառույց՝ 32 քմ, առանց միջնորդի: Գինը՝ պայմանագրային: Հեռ.՝ 63-88-93:
- Կգնեմ PETROF 115 մոդելի դաշնամուր: Հեռ.՝ 533051:
- Տրվում է վարձով 2 սենյականոց էժեղ նորոգված եւ կահավորված բնակարան Կոմիտաս թաղամասում: Վարձը 180 դոլար: Հեռ.՝ 23-35-04:
- Վաճառվում է հողատարածք (համար է արտադրության համար) 1200 քմ, հասցեն՝ Նորագավիթ, 4-րդ փ. 30 տուն: Տուն 4 սեն., 1 հարկում, լողավազանով, ծառերով, ավտոտնակով: Հեռ.՝ 54-21-94, 8-98 (էջիկ)
- Վաճառվում է նոր տումբայով «Չայկա» կարի մեքենա էլ. շարժիչով: Գինը՝ 100 դոլար: BMW-520 ավտոմեքենայի հետնամասի պահեստամասեր շատ էժան գնով: Հեռ.՝ 53-36-07:
- Վաճառվում է 2 սենյականոց բնակարան Սարյան փողոցում, 9/5 հարկ, արեւկող, մաքուր, չքանդված, առանց միջնորդի: Նախնական գինը՝ 23.000 դոլար: Հեռ.՝ 63-70-69:
- Բուժում եմ մաշկային հիվանդություններ՝ փսորիազ, նեյրոդերմիտ, այրվածքներ եւ այլն, նաեւ շաքարախտ: Հեռ.՝ 27-44-28 (աշխ.), Գայանե:
- Փնտրում եմ հովանավորներ իմ բանաստեղծությունների հրատարակման եւ իրացման համար: Բանաստեղծությունների ժանրը լիրիկական է: Ունեմ 2 ժողովածու «Անմոռաց երգեր» եւ «Երգեր ու երազներ»: Հեռ.՝ 77-78-05, Հայկ Պիլթայան:
- Փնտրում եմ համագործակիցներ հայկական առաջին արտոնագրված գլուխկոտրուկի պատրաստման եւ իրացման գործում: Հեռ.՝ 27-68-70, Նաջարյան Պ.
- Կազմակերպությունը վարձով վերցնում է հնգուսներ հարավնեկյան (տղայի եւ աղջկա) երեկույթի, թաղման արարողությունների, մանկական շեղության, կենդանիների, քանկետների եւ գործնական արարողությունների, դիմակահանդեսների համար: Հասցեն՝ Ավան, Աճառյան 42: Հեռ.՝ 61-33-10, 25-25-20:

ARMENPRESS

Ուշադրություն

Սեպտեմբերի 20-ին «Արմենպրես» լրատվական գործակալության ֆոտոսրահում (Զաքյան 10), ժամը 13.00-ին տեղի կունենա «Անկախությունը լուսանկարիչների աչքերով» ցուցահանդեսի բացումը:

Ներկայացված կլինեն հանրապետության ճանաչված եւ երիտասարդ լուսանկարիչների աշխատանքները:

For Your Internal News of Armenia Log on to

www.azg.am

In Armenian Russian, English, and Turkish

«Գինդ» տպագրատուն, Երեւան, Բագրատունյաց 70ա Գրանցման թիւ 65. Դասիչ 69150. Տպաքանակը՝ 3000 Ստորագրուած է տպագրութեան՝ 19. 9. 2003 Գինը՝ 100 դրամ